

Valdade ja linnade
finantsvõimekuse probleemid
2009. aasta sügisel

Valdade ja linnade finantsvõimekuse probleemid 2009. aasta sügisel

Kokkuvõte analüüsi tulemustest

Mida me analüüsisime?

2008. aasta sügisel alanud majandus- ja finantskriis peatas välisraha juurdevoolu riiki, sise- ja välisnõudluse langus väljendus töötuse kasvus, palgalanguses ning oodatust halvemas riigitulude laekumises. 2009. aasta esialgselt vastuvõetud riigieelarve tulused on kahe lisaeelarvega vähendatud 13,5 mld krooni võrra ning kulusid 9,1 mld krooni võrra. Negatiivseid lisaeelarveid kannustab muuhulgas tegema eesmärk võtta kasutusele euro, millele ülemineku üheks kriteeriumiks on eelarve puudujäägi hoidmine teatud piirides.

Riigikontroll analüüsis, milliseid muutusi on majanduslangusest tingitud maksulaekumiste vähenemine, kohalike omavalitsuste tulubaasi kärpimine, eraldiste vähendamine ning täiendavate laenupiirangute rakendamine kohalikele omavalitsustele kaasa toonud. Uurisime, kuidas kohalikud omavalitsused on muutustele reageerinud ja millised on sellega seotud peamised probleemid.

Riigikontroll koostas analüüsi, toetudes Rahandusministeeriumi veebilehel avaldatud kohalike omavalitsuste kuaruannete ja saldoandmiku andmetele ning ministeeriumidelt ja teistelt riigiasutustelt saadud infole. Lisaks sellele viis Riigikontroll kohalike omavalitsuste hulgas 2009. aasta septembri keskel läbi küsitluse, kuidas on muutused mõjutanud omavalitsuse ülesannete täitmist ja vajadust taotleda riigilt toetust raskest finantsolukorrast väljatulemiseks (nn saneerimine). Küsitlusele vastas 211 valda ja linna, mis moodustab 93% kõikidest kohalikest omavalitsustest.

Mida me järeldasime?

- Analüüs näitab, et 2009. aasta esimene pool on viiele omavalitsusele kuuest toonud rahakotti vähem raha kui eelmise aasta sama periood, seejuures maksutulu ei vähenenud ainult neljas omavalitsuses. Enamikul omavalitsustest jäi raha vähemaks viiendiku võrra. Väiksemate kuni 3000 elanikuga valdade/linnade hulgas on enam selliseid, kus maksutulud on vähenenud keskmisest rohkem.
- Võrreldes läinud aasta esimese poolega oli sellel aastal oluliselt rohkem neid omavalitsusi, kus enam kui pool eelarveaastaks ettenähtud rahast oli keset aastat juba ära kasutatud – eelmise aastal 15% omavalitsusi, tänavu üle kolme korra rohkem, 50%.
- Möödunud aasta tulude tegelikku laekumise proportsiooni arvestades peaks kavandatavaid tuluseid vähenemise suunas kokku tõmbama veel tubli kolmandik omavalitsusi. Võrreldes aastataguse ajaga on kasvanud omavalitsuste arv, kelle kulud ületasid tulused, neid on lausa üle kahe korra rohkem (2009. a I poolaasta lõppedes 45% ja 2008 vastavalt 20% omavalitsustest).

- Kohalike omavalitsuste reageering tegelikule olukorrale on olnud eelkõige majandamiskulude ja investeeringute otsustav kärpimine, samas personalikulude vähenemine on toimunud alla pooltes omavalitsustes, kuigi mõnel pool on olukord nõudnud ka omavalitsustelt töötajate töökoormuse vähendamist ja palgata puhkusele saatmist.
- Euroraha tõrgeteta kasutamine muutub üha raskemaks. Ligikaudu kolmandik toetust saavatest omavalitsustest on projektidega alustamist mitu korda edasi lükanud.
- Pisut üle poolte omavalitsustest, kes euroraha on taotlenud (84 omavalitsust), on juba saanud Rahandusministeeriumilt loa omafinantseeringuks laenu võtta (kokku summas 970 mln krooni, sh 2009. aastal 290 mln). Laenuks ei ole Rahandusministeeriumilt luba saanud need, kellel võlg seadusega lubatud piiri ületab.
- Laenu võtta plaanivatel omavalitsustel võib hiljem tekkida raskusi: enamikul on tulud oluliselt langenud, sellele vaatamata ei ole kümnekond omavalitsust oma kulusid sellega tasakaalu viinud, paarikümne väiksema valla finantsnäitajad viitavad puudulikule maksevõimele. Eurotoetuse saajate hulgas on ka kuus KOVi, kes raskest finantsolukorrast väljatulemiseks võivad olla riigilt toetuse taotlejate hulgas.
- Olukord on seadnud ohtu haridus-, spordi- ja kultuuriobjektide jätkusuutliku majandamise. Samas ei tohi unustada, et ca 200 omavalitsustele kuuluva objekti puhul on endale võetud kohustus neid viie aasta jooksul sihipäraselt kasutada. Kui seda ei suudeta, siis tuleb arvestada võimalusega, et toetus tuleb tagasi maksta.

KOVide tulude-kulude analüüs kuuaruannete põhjal (2009. a juunikuu seisuga)

Kohalike omavalitsuste tulud on vähenenud

- Võrreldes 2008. a I poolaastaga on tulud vähenenud 85% KOVidel, maksutulud seejuures 98% KOVidel. Summana oli 2008. a I poolaastal KOVidele laekunud tulusid kokku 11,7 miljardit krooni, 2009. a I poolaastal 10,5 miljardit krooni.
- Enamasti on nii kogu- kui maksutulude langus jäänud 20% piiresse (vastavalt 62% ja 92%).
- Tegelik tulude vähenemine on olnud mõnevõrra suurem kui eelarvesse kavandatud tulude vähenemine (eelarvetes on tulud vähenenud 81% KOVidest, tegelikkuses 85% KOVidest).

A. Eelarvesse kavandatud tulude vähenemine (KOVide osakaaluna) B. Tegelik tulude vähenemine (KOVide osakaaluna)

	tulud eelarves kokku	maksutulud (30)	kaupade-teenuste müük (32)	toetused (35)	muud tulud (38)		tegelikud tulud kokku	maksutulud (30)	kaupade-teenuste müük (32)	toetused (35)	muud tulud (38)
vähenenud kokku	81%	92%	44%	78%	63%	vähenenud kokku	85%	98%	45%	79%	58%
0 kuni -10%	13%	49%	24%	4%	10%	0 kuni -10%	19%	25%	22%	12%	6%
-10% kuni -20%	35%	41%	11%	10%	6%	-10% kuni -20%	43%	67%	10%	24%	7%
-20% kuni -30%	27%	2%	4%	20%	12%	-20% kuni -30%	17%	6%	7%	24%	8%
-30% kuni -40%	4%	0%	2%	26%	7%	-30% kuni -40%	5%	0%	3%	11%	7%

Allikas: Rahandusministeerium, Riigikontrolli analüüs

- Arvestades 2008. a II poolaasta tulude tegeliku laekumise proportsiooni ning 2009. a kinnitatud eelarvet juunikuu seisuga, peaks tulude eelarvet vähenemise suunas korrigeerima 34% KOVidest. Arvestades samas tulude olulist vähenemist 2009. a I poolaastal ning tulude laekumise jätkuvat negatiivset trendi, on selliseid KOVidid tegelikkuses ilmselt rohkem.

Vallad ja linnad ei ole kulusid vähendanud piisavalt

- Kui tegelikud tulud on vähenenud 85% KOVidel, siis kulusid on kokku hoidnud ligikaudu viiendiku võrra vähem KOVidid, s.o 67% KOVidest.
- Enamasti on vähendatud kulusid majandamiskulude (84% KOVidest) ning investeeringute osas (59% KOVidest).
- Tegelike kulude vähenemine, võrreldes eelarvetesse kavandatud kulude vähenemisega (80% KOVidel), on olnud märgatavalt väiksem kui vastav erinevus tulude puhul (vahe vastavalt 13% ja 4%).

Eelarvesse kavandatud kulude vähenemine

	kulud kokku	eraldised (4)	Personaliku -lud (50)	majandamis kulud (55)	muud kulud (6)	investeering ud (15)
vähenenud	80%	65%	75%	91%	26%	71%
0 kuni -10%	16%	21%	61%	18%	5%	4%
-10% kuni -20%	33%	17%	13%	31%	7%	3%
-20% kuni -30%	22%	15%	0%	30%	4%	3%
-30% kuni -40%	6%	7%	0%	10%	3%	8%
-40% kuni -50%	2%	3%	0%	2%	3%	6%
-50% kuni ...	1%	4%	0%	0%	4%	48%

Allikas: Rahandusministeerium, Riigikontrolli analüüs

Tegelike kulud vähenemine

	kulud kokku	eraldised (4)	personalikulud (50)	majandamisku lud (55)	muud kulud (6)	investeeringud (15)
vähenenud	67%	42%	42%	84%	51%	59%
0 kuni -10%	33%	15%	33%	30%	8%	3%
-10% kuni -20%	20%	11%	7%	32%	8%	3%
-20% kuni -30%	10%	11%	1%	17%	12%	5%
-30% kuni -40%	3%	2%	0%	4%	9%	5%
-40% kuni -50%	1%	2%	0%	1%	3%	4%
-50% kuni ...	0%	2%	0%	0%	11%	39%

Allikas: Rahandusministeerium, Riigikontrolli analüüs

8. Paljudes KOVides (63% KOVidest) ei ole vastatud tulude vähenemisele samas mahus kulude vähenemisega. Osades KOVides on tulude vähenemise tingimustes kulud isegi suurenenud (23% KOVidest).

	eelarve	tegelik
suurenenud tulude ja suurenenud kuludega KOVid	15%	10%
sh kulud on suurenenud rohkem kui tulud	10%	8%
suurenenud tuludega ja vähenenud kuludega KOVid	3%	5%
tuludega samas või suuremas mahus vähenenud kuludega KOVid	44%	22%
tuludest oluliselt väiksemas mahus (üle 2% võrra vähem) vähenenud kuludega KOVid	33%	40%
vähenenud tulude ja suurenenud kuludega KOVid	4%	23%

Allikas: Rahandusministeerium, Riigikontrolli analüüs

9. Võrreldes aastataguse ajaga oli 2009. a I poolaasta lõppedes tulusid ületavate kuludega KOVisid ligikaudu kaks korda enam (vastavalt 45% ja 20%). 2008. a lõpu andmetega võrreldes on vastav näitaja siiski enam-vähem samal tasemel.

10. Seejuures on 2009. a I poolaasta tulemused mõjutanud perioodi 2004 – 2008 kumuleeritud tulemit negatiivselt ca 44% KOVidest (varasem puudujääk on kasvanud 23% ning varasem ülejääk kahanenud 22% KOVidest). Enamasti on puudujääk kaetud varasematel perioodidel tekkinud kassa ja arvelduskonto jäägi arvel ning vähemal määral välistest finantseerimisallikatest.

Tulusid ületav kuluosa on kaetud:	2009. I poolaasta
finantsvarade vähendamisega	9%
finantskohustuste suurendamisega	37%
kassa ja arvelduskonto jäägi vähenemisega	54%

Allikas: Rahandusministeerium, Riigikontrolli analüüs

11. KOVidest, kus 2009. a I poolaastal on kulud tulusid ületanud ning on suurenenud surve väliste finantseerimisallikate leidmiseks, oli 2008. a andmetel laenukoormuse seaduses lubatud määra (60% puhastatud eelarvest) ületanud siiski vaid 5 KOVi ning 4 KOVis oli see vahemikus 50%–60%.

12. Võrreldes 2008. a I poolaastaga on 2009. a samal perioodil oluliselt lisandunud KOVisid, kus on selle perioodi vältel ära kasutatud enam kui 50% eelarveaastaks ettenähtud rahast. 2008. a oli selliste KOVide osakaal 15%, tänavu 50%. Tulueelarve osas on mõnevõrra suurenenud KOVide osakaal, kus on eelarve täidetud tasemel 60% kuni 70%, kuid 50% ületajate üldine osakaal on jäänud enam-vähem samaks.

Tulueelarve täitmine 2008. a ja 2009. a I poolaasta võrdluses

Tulueelarve täitmine	2008. a 6 kuud	2009. a 6 kuud
20% - 30%	0%	0%
30% - 40%	1%	4%
40% - 50%	18%	17%
50% - 60%	78%	63%
60% - 70%	2%	14%
70% - 80%	0%	1%
80% - 90%	0%	0%

Allikas: Rahandusministeerium, Riigikontrolli analüüs

Kulueelarve täitmine 2008. a ja 2009. a I poolaasta võrdluses

Kulueelarve täitmine	2008. a 6 kuud	2009. a 6 kuud
20% - 30%	2%	1%
30% - 40%	20%	9%
40% - 50%	63%	39%
50% - 60%	15%	44%
60% - 70%	0%	4%
70% - 80%	0%	2%
80% - 90%	0%	0%

Allikas: Rahandusministeerium, Riigikontrolli analüüs

Valdade ja linnade maksevõime on halvenenud

13. Valla- või linnavalitsusi, mille maksevõimekordaja (varudeta käibevara ja lühiajaliste kohustuste suhe, mis iseloomustab lühiajalist maksevõimet) on 2009. a maikuu seisuga olnud alla üldtunnustatud taseme 0,9, on 31% KOVidest. Seejuures on nii 2008. a lõpu kui käesoleva aasta maikuu seisuga see näitaja olnud madalam soovitatavast tasemest 25% KOVidest ning näitaja halvenenud 10% KOVidest.

KOVide maksevõimekordaja

Näitaja tase	KOVide osakaal (2008 detsember)	KOVide osakaal (2009 mai)
0 kuni 0,3	4%	4%
0,3 kuni 0,6	10%	11%
0,6 kuni 0,9	18%	16%
üle 0,9	69%	69%

Allikas: Rahandusministeerium, Riigikontrolli analüüs

Valdadel ja linnade kulud omavalitsuslike ülesannete täitmiseks on vähenenud

Kuluvaldkondade võrdlus KOVide eelarvetes 07.2009 ja 12.2008.

Tegevus-ala tähis	Tegevusala nimetus	Muutuseta KOVe	Suurenemine (KOVe)	Vähene-mine (KOVe)	Muutuseta (osakaal)	Suurenemine	Vähene-mine
04510	Maantee-transport		8	219		4%	96%
01112	Valla- ja linnavalitsus	6	21	200	3%	9%	88%
08201	Raamatukogud	1	41	185	0%	18%	81%
01111	Valla- ja linnavolikogu	15	35	176	7%	15%	78%

08202	Rahva- ja kultuurimajad	2	33	167	1%	15%	74%
06400	Tänavavalgustus	20	44	158	9%	19%	70%
05100	Jäätmekäitlus (sh prügiveedu)	11	51	156	5%	22%	69%
10701	Riiklik toimetulekutoetus	2	70	155	1%	31%	68%
09110	Eelharidus - lasteaiad	7	55	152	3%	24%	67%
08102	Sportitegevus (va spordikoolid)	8	37	150	4%	16%	66%
06300	Veevarustus	2	68	130	1%	30%	57%
09212	Põhikoolid	3	41	126	1%	18%	56%
06602	Kalmistud	17	45	125	7%	20%	55%
08208	Kultuuriüritused	5	26	125	2%	11%	55%
08209	Seltsitegevus	7	38	122	3%	17%	54%
10900	Muu sotsiaalne kaitse, sh sotsiaalse kaitse haldus	11	49	121	5%	22%	53%
08109	Vaba aja üritused	5	17	120	2%	7%	53%
05400	Bioloogilise mitmekesisuse ja maastiku kaitse	8	38	118	4%	17%	52%
10402	Muu perekondade ja laste sotsiaalne kaitse	9	92	117	4%	41%	52%

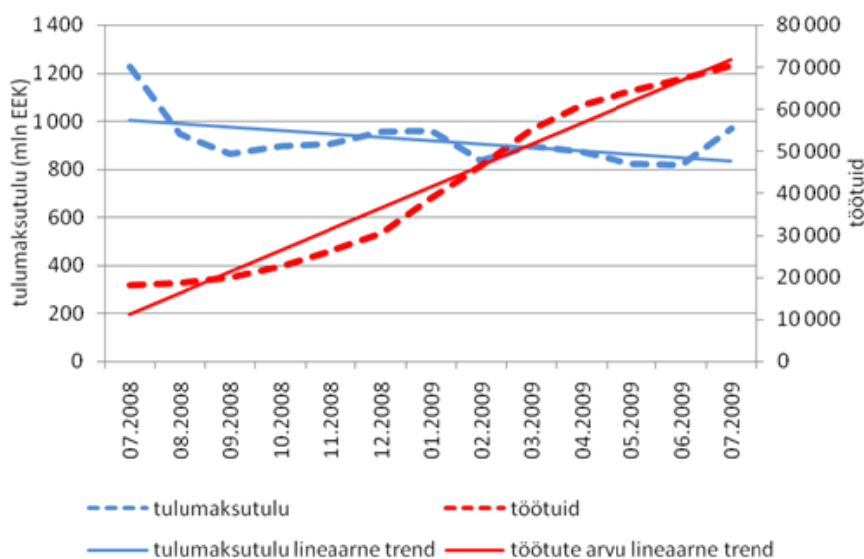
Allikas: Rahandusministeerium, Riigikontrolli analüüs

14. Riigikontroll analüüsis ka KOVides tööpuuduse ja maksutulude vahelist seost, millest alljärgnevalt mõned näitajad. 2009. a ja 2008. a juulikuu andmete võrdlusest ilmneb, et suures osas KOVides (41%) on võrreldes aastataguse ajaga töötute osakaal tööealises elanikkonnas kasvanud 3% kuni 6% võrra ning samal ajal on toimunud ka maksutulude vähenemine 10% kuni 20%. Täpsem KOVide jaotus selles arvestuses on allolevas tabelis.

	Maksutulude aastane muutus				
	-40% kuni -30%	-30% kuni -20%	-20% kuni -10%	-10% kuni 0%	0% kuni 10%
Töötute aastane kasv tööealise elanikkonna hulgas (% võrra)					
0% kuni 3%		0,4%	2,6%	1,3%	0,4%
3% kuni 6%		1,3%	41,9%	15,9%	0,4%
6% kuni 9%		0,9%	18,9%	12,3%	
9% kuni 12%		0,4%	1,3%	1,3%	
12% kuni 15%	0,4%				

Allikas: Riigikontrolli analüüs

15. Töötute arvu trendi ning tulumaksutulude trendi vaadates võib tunda KOVide järgmise aasta tulubaasi kujunemise pärast muret, kuna esimene näitab jätkuvalt tõusu ning teine langust.

Allikas: Rahandusministeerium, Töötukassa, Riigikontrolli analüüs

Eurotoetuste taotlemise/kasutamisega seotud probleemid

16. KOVidel koos neile kuuluvate vee-ettevõtjatega on aastatel 2007–2013 võimalik taotleda/kasutada struktuuritoetusi ca 12 mld krooni, mis moodustab kogu Eesti riigile eraldatavast struktuurivahendite mahust ligikaudu viiendiku. Siiani on KOVide vahel ära jagatud ligikaudu 4,3 mld krooni ja jagamata rohkem kui 1,6 mld krooni. Nendele summadele lisandub toetus veemajandusprojektidele summas 6,4 mld kr, kus toetuse taotlejateks on enamasti KOVidele kuuluvad vee-ettevõtted.

17. Selleks, et eurotoetust saada, peavad KOVid projekti lisama oma panuse ehk omafinantseeringu. Olenemata sellest, et minimaalseks omafinantseeringu määraks on seatud 15%, on kujunenud KOVide projektide keskmiseks määraks 23%. See on tingitud enamasti sellest, et kate kuludele, mis ei ole abikõlblikud, on tulnud KOVil endal juurde leida. Seega eeldusel, et keskmiseks omafinantseeringu määraks kujuneb 23%, peavad KOVid omalt poolt toetusele juurde lisama ligikaudu 1,4 mld krooni.

18. Neljandik toetust saanud KOVidest peab omafinantseeringu tagama mitme (2–4) europrojekti jaoks. Enamik KOVidest (ca 70%) on vähemalt ühele projektile käesoleva perioodi euroraha juba saanud. Enamiku nende KOVide omafinantseerimisvõimekus on halval tasemel. KOVide poolt siiani tehtud eelarvekärped ei ole aidanud olukorda piisavalt parandada.

19. Mõningad üksikud suured linnad aga saavad euroraha 6–13 projektile (kusjuures ka nendest kõik ei saa endale laenuraha võimaldada), see eeldab oluliselt suuremat panust omafinantseeringuks.

Eurorahade kasutamist edasi lükkavad KOVid võivad toetusest ilma jääda

20. Ligikaudu 250 projektile on euroraha broneeritud (investeeringute kavadege), kuid sellest vaid pooled projektid on käivitatud (st lõplikud rahastamisotsused tehtud). Protsess on veninud nii bürokraatia (kavade kinnitamise viibimine, ettevalmistustööd jms) kui ka omafinantseeringu tagamisega seotud probleemide tõttu. Näiteks ligikaudu kolmandik ühe investeeringukavaga jagatud toetuse saajatest on projektidega alustamist mitu korda edasi lükanud. Selliseid näiteid, kus 2008. aastal investeeringukavadege ära jagatud euroraha plaanitakse kasutama hakata alles selle aasta lõpus ja/või 2010. aastal, on kümnekond. Selleks, et euroraha kiiremini kasutusele võtta, plaanib riik muuta euroraha kasutamise tingimusi selliselt, et mitu korda taotluse pikendajaid saaks investeeringukavast välja arvata.

Laenuraha ei pruugi euroraha tõrgeteta kasutamist kõigis KOVides kindlustada

21. 84 KOVi (pisut üle poole) on juba saanud Rahandusministeeriumilt loa euroraha omafinantseeringu tarbeks laenu võtta (kokku summas 970 mln krooni, sh 2009. aastal 290 mln). Laenu on tahtnud saada rohkem KOVe, kuid seadusega lubatud võlakooormuse mahtu ületavad KOVid ei ole selleks Rahandusministeeriumilt luba saanud.

22. Analüüs näitab, et laenu võtta plaanivate KOVide enamikul on tulud oluliselt langenud, kuid olenemata sellest on kümnekond sellist KOVi, kes ei ole kulusid kahanevate tuludega tasakaalu viinud. Samuti on paarkümmend väiksemat valda, kelle finantsnäitajad viitavad puudulikule maksevõimele. Seejuures võimalikest saneerimistoetuse taotlejast 6 KOVi on ka eurotoetuse saajate hulgas, sh 4 neist on ka laenu taotlenud. Eespool nimetatute viitab ohule, et mitte kõik KOVid ei pruugi olla võimelised võetavaid laene ilma eelarvekärpeid tegemata teenindama.

23. Tulude pidev vähenemine on seadnud ohtu ka selliste KOVide võlakooormuse piirmäära, kellel varem sellega probleeme ei ole olnud. Küsimus on selles, kas KOVid on võimelised laenu nimel viima oma võlakooormuse seadusega lubatud piiridesse.

24. Laenurahata hakkamasaamine seab suure ohu alla europrojektide rakendamise. Praeguse seisuga ei ole pooled eurotoetust saavatest KOVidest, kes võlakooormuse järgi võiksid laenu taotleda, seda teinud. Selliste KOVide hulgas on ka mitmed europrojektiga tegelevatest KOVidest.

25. Analüüs näitab, et enamikul on nõrgale omafinantseerimise võimekusele viitavaid tegureid. Kolmandikul on tulud oluliselt vähenenud, kümnekond ei ole kulusid piisavalt kokku tõmmanud ning mõnel KOVil võib esineda makseraskusi.

26. Kokkuvõtvalt võib öelda, et need KOVid, kes on laenu võtnud, tulevad tõenäoliselt eurorahade kasutamisega toime, kuid laenu teenindamiseks tuleb osades KOVides selleks veel kärpeid teha. Laenu mitte võtvad KOVid aga ei suuda ilma olulisi kärpeid tegemata projekti omafinantseeringut tagada. Seega tuleb osadel KOVidel ilmselt valida täiendavate oluliste kärpete või euroraha vahel.

Kokkuhoid või tulu teenimine võib kaasa tuua eurotoetuse tagasimaksmise

27. Mitmed KOVid on kurnud, et raske olukord on seadnud reaalsesse ohtu mitmesuguste haridus-, spordi-, kultuuriobjektide jätkusuutliku majandamise. Ei tohi unustada, et eelmise perioodi 2004–2006 a eurorahast sai toetust kokku ca 200 KOVidele kuuluvat objekti (koolid, lasteaiad, spordirajatised, külastuskeskused, puhkekeskused, tänavavalgustus jms), mida tuleb 5 aasta jooksul sihipäraselt kasutada.

28. KOVide raskenenud finantsolukord seab ohtu juba euroraha toel korda tehtud objektide sihipärase kasutamise, mis võib põhjustada „viie aasta reegli“ eiramise (viis aastat pärast viimast väljamakset tuleb toetust kasutada sihipäraselt).

29. Kui neid objekte ei suudeta kasutada ettenähtud tingimustel, siis tuleb KOVidel arvestada võimaliku toetuse tagasimaksmisega. Välistada ei saa ka olukoda, kus eurorahaga korda tehtud välisvalgustuse väljalülitamine (eelmisel perioodil sai toetust tänavavalgustuse renoveerimiseks 8 KOVi) või spordikeskuse või muuseumi sulgemine võib kaasa tuua toetuse tagasimaksmise.

30. Mitu KOVi on juba maininud, et tõenäoliselt peavad nad sulgema teatud objekte talveperioodiks (koolid, noortekeskused, muuseumid jms). Ühes vallas plaanitakse kärpida laste päevahoiule minevaid summasid, kuid samal ajal on saadud toetust lasteaed-päevakeskuse renoveerimiseks. Samuti tuleb arvestada, et hoone ajutisest rentimisest saadav tulu ei pruugi aidata raskeid aegu üle elada, sest planeerimata tulu tuleb ELile tagasi maksta. Kas euroraha on ikka eraldatud jätkusuutlikele projektidele?

Lisa A: Kokkuvõte omavalitsuste finantsseisu selgitamiseks 2009. aasta septembrikuus korraldatud kiirküsitlusest

Omavalitsuste tulude vähenemise mõju selgitamiseks edastas Riigikontroll 225 vallale ja linnale, kus 2009. a juulikuu seisuga olid maksutulud võrreldes aastataguse ajaga vähenenud, täitmiseks küsitlusvormi alljärgnevate küsimustega.

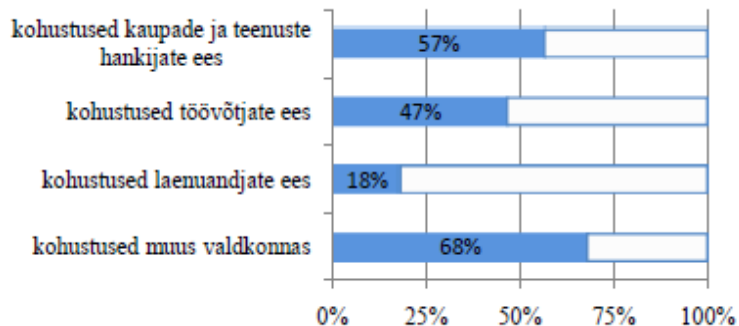
1. Kas tulude vähenemine 2009. a on halvendanud Teie valla/linna võimet täita rahalisi kohustusi?
2. Juhul, kui hindasite eelnevas küsimuses Teie valla/linna rahaliste kohustuste täitmise võimet halvenenuks, siis:
 - 2.1. Kas see on väljendunud raskustes täita kohustusi:
 - a) kaupade ja teenuste hankijate ees,
 - b) töövõtjate ees,
 - c) laenuandjate ees,
 - d) muus valdkonnas (lisada selgitus)?
 - 2.2. Kas see on seadnud ohtu mõne Teie valla/linna ülesannetega seotud objekti (nt haridus-, spordi-, kultuuri- vms objekti) jätkusuutliku majandamise? Lisada näiteid sellistest objektidest.
 - 2.3. Kas Teie vald/linn kavatses 2009. a taotleda riigilt toetust raskest finantsolukorrast väljatulemiseks (nn saneerimine)?
 - 2.4. Kui Teie vald/linn kavatses toetust taotleda, siis milline on toetuse ligikaudne summa (täiskroonides)?
3. Muid mõtteid seoses omavalitsuste tulude vähenemisega 2009. a.

Küsimustiku tagastas täidetuna **211 omavalitsust** (ca 93% kõigist omavalitsustest kokku).

Omavalitsusjuhtide vastustest esitatud küsimustele selgub, **et tulude vähenemine 2009. a on halvendanud nende juhitava valla või linna võimet täita rahalisi kohustusi 67% KOVides.**

Veidi üle pooltel vastanud KOVidest on kohustuste täitmise võime vähenemine väljendunud mitmes valdkonnas, sageduselt tõuseb esile kohustuste täitmise võime vähenemine kaupade ja teenuste hankijate ees (selle vastusevariandi valis 57% vastanud KOVidest).

Valdkonnad, kus tulude vähenemisega seoses on tekkinud raskused täita rahalisi kohustusi

Vastusevariandile muus valdkonnas lisatud vastuseid vt lk 11–15.

Vastanud omavalitsusjuhtidest ligikaudu 35% arvates on tulude vähenemine seadnud ohtu ka mõne omavalitsuse ülesandega seotud objekti jätkusuutliku majandamise. Enamasti loetleti sellekohasele küsimusele vastates haridus- ja kultuurivaldkonna objekte, kuid nii mõnigi lisas eelnimetatutele näiteks veel kohalike teede ja tänavate seisundi halvenemise ning vajaduse piirata tänavavalgustuse tööaega. Samuti toodi sellele küsimusele vastates üsna sageli välja valla või linna oluliselt halvenenud võimet finantseerida uute objektide rajamist. KOVide täpsemad vastuseid vt lk 15-19.

Vaatamata asjaolule, et suuremal osal vastanud KOVidest on tulude vähenemisega seoses rahaliste kohustuste täitmise võime halvenenud, ei pea valdav enamik omavalitsusjuhtidest siiski vajalikuks taotleda riigipoolset finantsabi saneerimismenetluse kaudu. Kavatsust taotleda riigilt finantsabi väljendas vaid 8 vastanud KOVi, seejuures jääb küsitluse andmetel taotletava abi suurus vahemikku 170 000 kuni 2 000 000 krooni.

Omavalitsusjuhtide muid mõtteid seoses tulude vähenemisega 2009. a vt lk 20–31. Üldistades sellele küsimusele antud vastuseid, väärub eelkõige äramärkimist omavalitsusjuhtide laialdane rahulolematuse riigi poolt tehtud muudatustega omavalitsuste tulubaasis ning laenuvõtmisele seatud piirangutega.

Küsitluse vastused	
	Küsimusele 2.1 d vastanud KOVide lisatud selgitused (kujul nagu need esitati ilma KOVile viitavate nimedeta)
KOV 1	Investeeringuvõime on langenud oluliselt.
KOV 2	Vald ei saa täita kohustusi teede remondi, tänavavalgustuse, kultuuriürituste rahastamise ja spordi-ning kultuuriringide rahastamise osas eelneva aasta tasemel.
KOV 3	Teed.
KOV 4 vald teeb palju projekte ning puudus on eelkõige käibevahenditest, SEB Pank meile käibelaenu anda ei soovinud. Kulu tegemisest väljamakseni võib kuluda 6 kuud, mis põhjustab lühiajalisi probleeme likviidsusega.
KOV 5	Töötajate ees, seoses palkade vähendamisega ja EL-i struktuurifondide ees, seoses täiendavate laenupiirangutega .
KOV 6	Kavandatud investeeringute teostamine.
KOV 7	Oleme pidanud oluliselt ümber hindama ostetavate teenuste võimalused, eriti valla teede parendamise ja hooldamise osas, aga ka teisi arengukavasse planeeritud investeeringuid on tulnud edasi lükata. Samuti jäävad ära sotsiaal ja haridusvaldkonda planeeritud töökohtade loomised (ringijuhid, noorsootöötaja jt). Oluliselt on vähendatud erinevatele spordi- ja kultuuriürituste planeeritud tegevusi. .
KOV 8	On tekkinud viivitusi riigimaksude tasumisega. vald ei suuda täita talle seadusega pandud ülesandeid Vanurite hoolekanne, sotsiaalabi raskustesse sattunud inimestele, teede hooldus, heakord, huviharidus, lasteaia teenus jne. Ei ole võimalik kaasfinantseerida europrojekte. Kolmanda sektori toetusi on vähendatud.
KOV 9	Pole võimalik raha investeerida projektide omaosaluste jaoks.
KOV 10	Vähenenud on oluliselt võimekus investeerida vastavalt arengukavale, osaleda jätku projektides. Palga ja koolituskulud vähenesid kuni 15%.
KOV 11	Huvihariduse, spordi, kultuuri toetamine.
KOV 12	ARENJUSTE GEVUS JA INVESTEERIGUD ON JÄÄNUD MINIMAALSEKS.
KOV 13	Investeeringute osas.
KOV 14	Probleemiks on saanud erinevate projektide omafinantseeringu tagamine. Paljud projektid olid algatatud varem ja 2009 aasta olukorra tegi meie jaoks lihtsamaks asjaolu, et 2008 aastal ei teinud me lisaelarvet ja lõpetasime aasta suhteliselt suure aastalõpu jäägiga. Teisalt tegi olukorra paremaks odavnenud riigihanked. See võimaldas käimasolevate projektide omafinantseeringu tagada. Tulevased investeeringud on aga küsitavad ja seda peamiselt omafinantseeringu tagamise osas. .
KOV 15	2009. aastal tuli ära jätta planeeritud investeeringud teedesse, tänavatesse.
KOV 16	KOV asutuste töötajatele palkade maksmine ja maksude maksmine; kõik valla asutuste töötajad on 2 nädalat palgata puhkusel .
KOV 17	Hallatavate asutuste eelarved on korduvalt kärbitud. Eelarvest on välja võetud inventari soetamine ja investeeringud.
KOV 18	Hariduskulude tasumisel.
KOV 19	Riigi poolt vähendati 2009 aastaks teedehoiu raha meie vallale 3/4 ulatuses, st kui 2008 eraldati 467 000 kr, siis 2009 eraldati 118 800 kr, valla teid on üle 50 km, see teeb ühe km kohta ca 2300 kr, see ei kata lumelükkamise ega äärteniitmise kulutusigi, rääkimata muust hooldusest. Kõik valla teed on kruusateed, st neid on perioodiliselt hõõveldada.
KOV 20	Oleme hoidnud konservatiivset laenupoliitikat. 2009-2011 suudaksime investeerida pikaajalistesse projektidesse, kuid riigi üldine avaliku sektori võlg ei luba seda .
KOV 21	Tulude ja kulude planeerimisel olime konservatiivsed, vaatamata sellele tuleb kulusid kokku hoida kõigilt elualadelt .
KOV 22	Kõik arengukavasse planeeritud investeeringud tuleb edasi lükata. Projektidest raha küsimisega tekib raskusi omafinantseeringu leidmisel.
KOV 23 vald ei saa täita arengukavas selleks aastaks planeeritud ülesandeid ja oluliselt vähendanud kulutusi vara seisukorra hoidmiseks.

Küsitluse vastused	
KOV 24	Vajalikud tegevused on tulnud lükata edasi .
KOV 25	Kolmanda sektori projektide toetamist rahaliselt.
KOV 26	Töövõtjad- tasustamata puhkuse lepped ülesandeid vähendamata(NB! Kaader väike .töö vajalik ära teha! Tänavavalgustus , hoonete temperatuur,teede hooldus-kokkuhoiurežiim.
KOV 27	Arendamise võimalused oluliselt kehvemad ja teede hoole ning kooli püsikulud.
KOV 28	Oleme kärpinud valla infrastruktuuri hooldekulusid, allasutuste tegevuskulusid, edasi on lükatud hädavajalikud investeeringud.
KOV 29	Kõikide asutuste majandukulude vähendamine,töögraafikute muutmine,palgata puhkuse soodustamine,remontide ja soetuste vähendamine.
KOV 30	Kohalike teede korrastamise võimalus on vähenenud võrreldes eelmise aastaga 4x.Tasandusfondi kärbe oli 34%.
KOV 31	planeeritud investeeringute osas oleme teinud kärpeid ja jooksvalt oleme allasutuste planeeritud eelarvete osas teinud vähendamisi.
KOV 32	Tegime kohe aasta alguses miinimumeelarve (kärbe võrreldes 2008 aastaga üle 2milj., Kärpimise ka valla palgafondi 5%.
KOV 33	Ebastabiilne laekumine, riigipoolse tasandusfondi kärpimine ja tulubaasi kärpimine (eriti KOV-i eelarvest finantseeritavatest teenustest: lasteaiad, huvikoolid, spordiklubid, noortemajad, koolides alad, mis ei kuulu riigi poolt toetatud õpetajate alla (ringid, sotsiaaltöötajad, psühholoogid) on tekitanud olukorra, kus maksete tasumise tähtajad on pikenenud kuu ja isegi rohkem võrra, on sundinud meid vähendama nii tööaega kui ka palgafondi neis asutustes, kärpima ülalpidamiskulusid ning investeeringuid.
KOV 34	Arendustegevuses st investeeringud tulevikuks.
KOV 35	Vähendatud palgafond ja investeeringud.
KOV 36	Mõningal määral on halvenenud arengukavas ette nähtud investeeringute tegemine.
KOV 37	Hariduskulude kärpimine ja noortetoa ülalpidamine.Teedehoolduseks ja talitööde teehoolduse summade kärpimine.
KOV 38	On vähendatud personalikulusid, investeeringuid, jäetud ära kultuuriüritusi, selleks, et tagada objektide jätkusuutlik majandamine.
KOV 39	Valla poolt osutatavate teenuste mahu vähenemises.
KOV 40	Koolide õpilaskohamaksud järsult kasvanud, sama hoolekodude kohamaksud.
KOV 41	On halvenenud OV poolt pakutava teenuse kvaliteet. Ei suuda piisavalt vahendeid eraldada teedele, tänavavalgustusele, huvitegevusele, huviharidusele jne.
KOV 42	Omafinantseeringud erinevate riiklike meetmete realiseerimisel.
KOV 43	Vähendatud on vallavalitsuse töötajatel palgad 10 %, allasutuste töötajatel 8%. Seega on täitmata kohustused töötajate ees.
KOV 44	Kavatseme ehitada mõisahoonesse lasteaia 40-le lapsele, kuid eelarve kärpimise tõttu napib vahendeid, nüüd taotlus tehtud KOIT-kavva, kuid seal raha vähe. Ka on probleeme linnale hariduskulude tasumisega, kes oma eelarve vähendamisel ei vii koolikoha maksumust vastavusse eelarvega ja vald peab tasuma lisaks aastas ca 500 000 krooni, mida saaksime ise kasutada!.
KOV 45 vald tegi 2009.aastaks sellise eelarve, millega tänaseni oleme hästi hakkama saanud. Kuid probleemid on investeerimisega. Juba 2003.aastal käivitatud valla Ühtekuuluvusfondi veemajandusprojekti elluviimiseks ei piisa omakapitalist ja kasutada tuleb laenu raha. Paraku ei luba Rahandusministeerium laenu rahaga vallal enam midagi ehitada. Ka lasteaedu, mida oleks hädasti vaja!.
KOV 46	Riigimaksude tasumine haridus- ja kultuuritöötajate puhkusetasude väljamaksmise järgselt.
KOV 47	Füüsilise isiku tulumaksu laekumine esialgsete arvestuste alusel väheneb käesoleval aastal 8 915 077 krooni. Võrreldes eelmise aasta eelarve täitmisega väheneb füüsilise isiku tulumaksu laekumine 13 060 786 krooni (vähenemine 15,62%). valla tulu kokku on käesoleval aastal vähendatud juba 13 405 877 krooni (toetusfondi mittesihotstarbelised eraldised -4,899 milj.krooni) Loomulikult vähendab nii suur tulu vähenemine valla võimet täita temale seadusega pandud kohustusi. Sisuliselt halvendab tulu vähendamine kõiki Teie poolt nimetatud kohustuste täitmist.

Küsitluse vastused	
KOV 48	Projektide omaosalus.
KOV 49	Liitklassides õpetamise vältimine ja üksikute vanurite hooldekodusse suunamine ja teenuse rahastamine, sotsiaallabi osutamine valla elanikutele.
KOV 50	Töötukindlustusmaksu tõusud eelarveaasta keskel.
KOV 51	Vald ei saa lihtsalt kaupu ja töid tellida, sest raha pole. Näiteks vaja oleks uut traktorit ja haakeseadmeid haljastustööde ja teede talihoolduse tarvis, aga liisida ei lubata. Kasutame 1973. aastal valmistatud MTZ tüüpi traktorit.
KOV 52	Meil pole otseseid raskuseid kellelegi maksmisega, kuid tulumaksu alalaekumise maht hetkel ca 8-9% võrreldes 2008.a. tegelikuga mõjutab vallaelarvet. Samuti on tasandusfond eelmisest aastast palju väiksem.
KOV 53	Raskused täita kohustusi on ainult kevad perioodil, mil pole laekunud maamaksu raha ning raha teiste teenuste eest valla eelarvesse.
KOV 54	Elanikele pakutavate teenuste mahtu on vähendatud, teed-tänavad praktiliselt remontimata, klubi kapitaalremont osaliselt rahastatud.Linna allasutuste eelarves ainult palgakulude ja kommunaalmaksete jaoks raha, tegevuskuludeks raha olematud, arengust rääkimata.
KOV 55	Hankijatele tasumise maksetähtajad 14 päeva mõnikord ületatakse , Suuremad arved periodiseeritakse, ettemakse üldjuhul ei teostata. Maksud tasutakse tähtajaks(mitte enne) .
KOV 56	Ei saa täita kõiki eelnevatel aastatel võetud kohustusi ja lubadusi (noorte perede toetused, sünnitoetus, osaliselt koolitoetused, vanurite toetamine, laste vaba-aja sisutamine, kultuuri-ja spordi rahastamine, teede ehitus, heakorratööd).
KOV 57	Toimetulekutoetuse taotlejate eeldatust suurema arvu tõttu tuli riigilt taotleda lisaraha toimetulekutoetuste väljamaksmiseks ja sellega seoses väljamaksed viibisid.
KOV 58	Investeeringute teostamisel. .
KOV 59	Peame kärpima töötasusid, maksmata on osa hariduskuludest teistele valdadele. On ka võlad hankijate ees. Võtsime laenude maksepuhkust.
KOV 60	On ära kaotatud igasugused, seni väga vajalikud toetused (õppijatoetus, külaseltside ja spordi toetused jmt). On seisatud valla teenuste arendamine. Praktiliselt võimatu on leida omafinantseering EL toetuste saamiseks.
KOV 61	Ära võetud lisatasud, preemiad, töötajad palgata puhkusel, kõikide hallatavate asutuste palgad 8-14,3 % vähendatud, kulutused viidud miinimumini- 25 %, välja lülitatud tänavavalgustus, haljastustööd miinimumini, teed hooldamata, traditsiooniline suvelõpupidu jäi ära.
KOV 62	Arendustegevuse rakendamine vähendatud mahus.
KOV 63	Projektide kaasfinantseerimise võimes.
KOV 64	KOMMENTAAR: OTSESELT EI SAA VÄITA, ET OLEME SELLES OSAS RASKUSTES, AGA KUNA VAHENDID SEISAVAD SUUREMATE PROJEKTIDE TAGA, SIIS MÕNINGATE ARVETE MAKSMINE VÕIB VIIBIDA. SAMUTI EI SAA ARENDUSTÖÖD VIIA EDASI NII HOOGSALT KUI VAREM.
KOV 65	Investeeringud.
KOV 66	Tekkinud finantsseisukord ei takista meid mitte niivõrd täitmast võetud kohustusi kui võtmast neid soovitud mahus. Tulenevalt peamise tululaika, tulumaksu, laekumiste vähenemisele (tulenevalt maksumäära alandamisest, tööpuuduse kasvust, keskmise palga langusest ja pankrotistuvate ettevõtete arvu kasvust), on vähenevate tulude juures tulnud oluliselt vähendada ka investeeringute mahtu ning jooksvaid ülalpidamiskulusid.
KOV 67	2009.a. eelarve on juba nii koostatud, et kulude vähenemine on toimunud kõikides valdkondades ja ei takista varem võetud kohustuste täitmist. Küll aga ei võimalda teenuste osutamist sama suures mahus kui 2008.a.
KOV 68	... Vallavolikogu poolt kinnitatud sotsiaaltoetuste väljamaksed.
KOV 69	Tulubaasi vähendati brutotulu laekumiselt 11,94 lt 11,4 le %, so rohkem kui 0,5% brutotulu laekumiselt, see omakorda on ... vallale ca 1,2 milj krooni võrra väiksem tulubaas.
KOV 70	Oleme viinud miinimumini kõikvõimalikud ostud, toetused jm., et vältida võlgnevuste teket. .
KOV 71	Täita kohustusi valla elanike ees veemajanduses, valla teede korrastamises, .
KOV 72	Tänase seisuga oleme suutnud tasuta kohustused töövõtjatele ja hankijatele õigeaegselt.Samuti on tasutud

Küsitluse vastused	
	laenuvad vastavalt graafikutele. ... küla vee- ja kanalisatsioonitrasside renoveerimise omaosaluseks oli planeeritud laen, kuid puudub võimalus laenu saada. Omaosalus tuleb tagada omadest vahenditest, mis aga tulude olulise vähenemisega on raskendatud. .
KOV 73	Arengukava järgsete tegevuste elluviimisel.
KOV 74	Maksu- ja tolliameti ees.
KOV 75	Planeeritud projektide omaosaluse garanteerimisel.
KOV 76	Huvi-, sporditegevusele, noorsootööle ja kolmandale sektorile ei ole võimalik tegevuste normaalseks läbiviimiseks tagada rahalisi vahendeid.
KOV 77	Õpilaskohad, huviringid, .
KOV 78	Ootamatult esilekerkivate (eelarves mitteplaneeritud) kulude katmiseks allikate leidmine on raskendatud, samuti on külmutatud mitmete projektide elluviimine.
KOV 79	Olime sunnitud vähendama plaanitud investeeringuid.
KOV 80	Ei ole saanud täita arengukavas 2009.a. planeeritud tegevusi .
KOV 81	Investeeringute tegemise võimalus on piiratud .
KOV 82	Investeeringute tegemine. Eelkõige puudutab see Vabariigi Valitsuse kehtestatud laenuvõtmise piirangust. Pole võimalik võtta laenu investeeringuteks, eelkõige puudutab see KIK poolt rahastatavat kohalikke programme, kus omafinantseering on küllaltki suur.
KOV 83	Vähenenud tunduvalt teede remont. Tänavavalgustuse ehituse poolel jäämine ja tänavavalgustuse põlemine. Ühisveevärk valla puudub ja ka ehitust ei saa alustada. Kultuurimaja ja raamatukogu remont pooleli, .
KOV 84	Ei jätku vahendeid hoonete ja rajatiste remondiks ja korrashoiuks ja projektipõhiste arenduste omafinantseeringuks.
KOV 85	Kohustused valla elanike ees.
KOV 86	2009.a. maht on võrreldes 2008.a. eelarvega vähenenud 15,4%, mis rahastab teeb 8,7 milj. Eek. Sellises mahus raha vähenemine HALVENDAB drastiliselt kõikide eluvaldkondade toimimist. Eelarve pole ju koostatud defitsiidiga, sinna on alles jäänud ainult palgad, maksud ja hädavajalikud majanduskulud ja laenu tagasimaksed. Üle mitme aasta pole võimalik planeerida vahendeid investeeringuteks. Seega on ju olukord OLULISELT HALVENENUD.
KOV 87	Käesoleva aasta reservfond oli 771 902 krooni Kahjuks on septembriks reservfond lõppenud. Käesoleva aasta ettenägematud kulud on olnud nn loodusõnnetuse tagajärjel ... kooli majandushoone katuse sissevarisemine (156 000 krooni) täiendav laste hoolekanne (186 000 krooni) seoses laste paigutamise turvakodusse, lastekodusse ning nende psühholoogiline nõustamine. Ühest perest on ära võetud 7 last ja emalt vanemlikud õigused, teisest perest 5 last ja kohtusse on esitatud avaldus vanemlike õiguste äravõtmiseks. Lisaks omaosalus MTÜde projektitoetusteks 188 800, mis oli kokkulepe vallavalikogus eraldada reservfondist juhul, kui projektid saavad toetuse. Lisaks väiksemad eraldised ettenägematute kulude katteks. .
KOV 88	Ei tea, kas saame käibemaksu täiendava 2% struktuurifondide toetusel tehtavatel investeeringutelt tagasi.
KOV 89	Oleme hilinenud maksude tähtaegse tasumisega Maksu- ja Tolliametile.
KOV 90	Spordikompleksi haldamise toetust ja kasutamist noorte poolt; õpilaste huviharidust (transport, kohamaks jt.); tegevusi, mida varem toetasime seltside ja MTÜ-de tegemistes ja osalust nende taotletud projektides; varem taotletud ja rahastamise toetust saanud projektide teostamist .
KOV 91	On piiratud hallatavate asutuste ülalpidamiskulusid, selle tulenevalt on tegevused asutustes häiritud.
KOV 92	Minimaalsed jooksvad kulud oleme suutnud seni täita, kuigi asutustel on keelatud igasugune inventari ost.
KOV 93	Investeeringute teostamise.
KOV 94	Omaosaluse katmine rahastatud arendusprojektides, .
KOV 95	1. Teede-tänavate ülekatete eest tasumine on osaliselt volikogu otsusega lükatud 2010. aastasse. 2. Kruusätänavate asfalteerimisel kasutatakse odavamalt, vähem vastupidavat kahekordse pindamise varianti 3. Linnapuhastuse ja haljastute hoolduse pikaajaliste lepingute alusel tellitud tööde maht on kokkuleppel töövõtjatega viidud miinimumini. 4. Seoses käibemaksu määra tõusuga on kasvanud kõik tegevuskulud ja investeeringud, täiendav koormus linnaeelarvele 9 miljonit krooni. 5. Vähendatud on linnavalitsuse teenistujate ja allasutuste töötajate töötasusid.

Küsitluse vastused	
KOV 96	Omavahenditest ei ole võimalik enam investeeringuid teostada.
KOV 97	Arvete tasumine on viibinud mõnikord üle 30 päeva.
KOV 98	Haridusklulude katmine teistele valdadele.
KOV 99	Arengukavas ettenähtud tegevuste halvamine, Näiteks koolide investeeringud, ... Hooldusravikeskuse lõplik sisustamine.
KOV 100	Arengukavas plaanitud investeeringuid on tulnud jätta osa tegemata. Õpetajate palgad olime sunnitud viima 2008 a tasemele alates septembri kuust 2009.
KOV 101	Projektide omaosaluse finantseerimiseks ,soojamajanduse dotatsiooni maksmine,muude toetuste koh.eelarvest maksmine.
KOV 102	Päästeteenistuse ja Tervisekaitse ettekirjutised,mis nõuavad rahalisi vahendeid-hooldekodu,kool,lasteaed ja õpilaskodu.
KOV 103	Oluliselt on vähenenud võimekus investeerida infrastruktuuri objektidesse.
Omavalitsusjuhtide selgitused objektidest, mille jätkusuutlik majandamine on tulude vähenemisega seoses ohtu sattunud (kujul nagu need esitati ilma KOVile viitavate nimedeta)	
KOV 1	Vahendite edasisel vähenemisel oleme sunnitud mõned tegevused katkestama, esmajoones spordi ja kultuuritegevust.
KOV 2	Kärped koosmõjus laenukeeluga nurjasid planeeritud ... kooli renoveerimise 2009.a. Ja ... rahvale ning koolile spordihoonde rajamise.
KOV 3	Teede ja tänavate hooldus lepingust tulenevate tööde mahtude vähendamine mille tulemusel tänavate olukord halveneb ja see nõuab tulevikus suuremaid investeeringuid tänavate korrashoiuks. Noortekeskuse sulgemine talveperioodiks, et hoida kokku kütte kuluid.
KOV 4	Valla teede hooldus ja ehitus.
KOV 5	Hooldekodu rekonstrueerimiseks ja juurdeehituseks EL-i struktuurivahendite kasutamise.
KOV 6	Põhikooli võimla rendimaksete tasumine RKAS-le.
KOV 7	Investeeringute tegemine omavahenditest pole võimalik ei haridus-, kultuuri- ega spordiobjektidel. Probleemiks on kujunenud ka investeringuprojektidele omaosaluse leidmine. Teedele suunatud vahendite oluline vähenemine.
KOV 8	Ujula kasutamise lõpetasime kevadel varem ja sügisel alustame hiljem. Tänavavalgustuse aega on piiratud. Inimesed on kahe nädalasel sundpuhkusel, mil asutused olid suletud. Koolitustel ei käida, välisuhtlus pidurdub jne. Eks esialgu hoitakse kokku üldiselt, nii et teenused säiliks. .
KOV 9	Orava asula kanalisatsiooni ja reoveepuhasti renoveerimise projekti omafinantseerimine.
KOV 10	Praeguse olukorra jätkudes oleme sunnitud vähendama huviharidusele kultuurile ja laste päevahoiale minevaid summasid. Ilmselt tuleb üks põhikool sulgeda.
KOV 11	Vald pidi oluliselt vähendama investeeringut valla keskusess, kus oli ettenähtud staadioni rekonstrueerimine ja sotsiaalkeskuse rajamine.
KOV 12	Päevakeskus.
KOV 13	Kultuuri- ja spordikeskus, ... lasteaed, vallateed.
KOV 14	1. linna vasak ja paremkallast ühendav sild.
KOV 15	... Muuseumi ahjud (3 tk) on täiesti kõlbmatud, talv tuleb kütta ei saa.
KOV 16	Veel ei ole.
KOV 17	Huviringid koolides ja rahvamajades.

Küsitluse vastused	
KOV 18	Põhikooli säilimine meie vallas sõltub õpilaste arvu suurendamisest nüüd ja kohe. Sellepärast oleme kohandanud valla korterist õpilaskodu ja kavatsame seda laiendada. Vallale kuuluval maal on plaanis arendada nn. Noorteküla, mis meelitaks noori lastega peresid valda kodu rajama.
KOV 19	Eelkõige kultuur, sport, majandus, seejärel haridus.
KOV 20	... Hooldekodu, ... kultuurimaja, .
KOV 21	Koolidel on ettekirjutused ruumide vastavusse viimiseks, kuid puuduvad selleks vahendid.
KOV 22	Tänavavalgustus+hallatavate asutuste maj.kulude kokkuhoid.
KOV 23	Renoveeritud ... Külakeskusele oleks tarvis palgata perenaine – palgafondiks ei leidu raha. Üritused korraldame, aga koristamas käime koos külanaistega. Vaja on, et maja oleks iga päev lahti ja silm peal.
KOV 24	Kult. ja sporditegevuse eelarvete vähendamine, s.t. Huvitegevuse piiramine. Kaalumisel laste transpordi hüvitamine huvikooli ja huvikooli osalustasude suurendamine, kokkuhoid 1 sots.töötaja töökoht (lapsehoolduspuhkusele läinud töötaja kohta ei täidetud) ; esmatasandi arstiabi korralduseks vajalik hoone remont, mis jäi pooleli fin. raskuste tõttu. Ehitajaga polnud võimalik sõlmida pikaajalise maksetähtajaga lepingut seetõttu, et tulenevalt RE seadusest käsitletakse seda võetud kohustusena, milleks RM luba ei anna v.a. EL projektide rahastamisega. Eeldatavalt ei luba tervisekaitse nõuded 2010 hoones perearstil töötada, seega kaotavad elanikud teenuse vallas. Samal põhjusel lõpetasime hambaraviteenuse võimaldamise valla keskus.
KOV 25	Koolid, lasteaiaid jt allasutused. Vähenenud on tegevuskulud (huvitegevus, ringid, klubid, seltsid jne), halduskulud (jooksev remont). .
KOV 26	Vanurite hooldekodu remont ja juurdeehitus, tänavavalgustuse uuedlõigud, teedeehitus, vee- ja kanalisatsioonitrasside renoveerimise lõpetamine.
KOV 27	... Kunstide Kooli ja ... nim. ... Keskkooli majandamine on seotud suurte raskustega.
KOV 28	Haridusasutuste ülalpidamine raskenenud (laste arvud on vähenenud). Tekib raskusi õpetajate (ja teiste töötajate) palkade väljamaksmiseks novembris-detsembris. On tekkinud raskusi koolide ja lasteaedade osalustasude maksmisel teistele valdadele. KOIT-kava raames rahastas EAS ... Külakeskuse ehitust. Esialgselt planeeritud summast saime 703 tuhat krooni vähem (ei loetud kõiki kuludid abikõlblikeks). Ehitajale pidime tasuma vastavalt lepingule. IV kvartali tasandusfondist oleme 38% ette saanud. Tõelised rahalised raskused tekivadki novembris-detsembris.
KOV 29	Lasteaia rekonstrueerimise jätkamine, perearstikeskuse väljaehitamine, teede kapremont.
KOV 30	2008.a. avasime sotsiaalkeskuse eakate elu paremaks korraldamiseks ning lõime 10 töökohta, enamuse eakaid on üksikvanurid, kes ei tule toime ja kelle sissetulek on väike, ei kata hooldusvajadusi ning vald maksab täiendavaid summasid. Suured kulud on ka puuetega inimestele määratud täiendavad toetused, .
KOV 31	... Kooli-lasteaia ülalpidamine.
KOV 32	Objektide jätkusuutlik majandamine on seni tagatud muude piiramistega.
KOV 33	Haridus: probleemiks teistele omavalitsustele kohamaksu tasumine. Kultuur: oleme vähendanud raamatukogu lahtiolekuaegasid ning jätnud ära mõned traditsioonilised kultuurisündmused.
KOV 34	Puudub raha aastalõpuni lasteaedade ja kooli kütmiseks, ka käibemaksu tõus on kütte ja elektri hinda oluliselt tõstnud.
KOV 35	Kultuuriasutused, noortekeskus töötab osalise tööajaga, kõrged soojusenergia omahind ei võimalda hoida nõutaval tasemel ruumitemperatuure.
KOV 36	Vanausuliste kalmistu kui kultuurivärtusena arvel oleva ja riigi poolt kaitstava objekti piirdemüüri lagunemise peatamine. Keskkooli vastavusse viimine Päästeameti nõuetele mistõttu põhimõtteliselt võidakse keskkool sulgeda. Kultuurimaja rahastamislepingu annulleerimine.
KOV 37	Muuseumi ja rahvamaja .
KOV 38	Vallateed ja avalikus kasutuses olevad erateed, hoolduseks eraldatavad summad vähenesid ¾.
KOV 39	Valla kõigi asutuste majandamiskulud on viidud minimaalseiks. Eelarve tasakaalu viimiseks on vaja lisa negatiivse eelarvega vähendada valla töötajate palku kardinaalselt. Valla tänavavalgustus on välja lülitatud.
KOV 40	Oluliselt on vähendatud kõikide valdkondade kulu. Normaalsest majandamisest ei saa juba ammu rääkida. Eraldi probleemiks on objektide finantseerimine, mille rekonstrueerimist/ehitamist rahastatakse struktuuritoetuse või muu välisabi toetuse vahenditest. Näiteks on ... Kultuurimaja rekonstrueerimisel kehtestatud 3-kuuline periood vahearuannete esitamiseks, lisaks kulub veel ligemale kaks kuud kuni raha tegeliku laekumiseni valla

Küsitluse vastused	
	arvelduskontole. Kuidas peaks vald toimima, jääb arusaamatuks. Toetuse taotlust osaliselt tasutud arvete alusel ei saa rakendada, sest riigihange on tehtud rohkem kui aasta tagasi. Imelik on ka ehitajalt nõuda 150-päevase maksetähtaja rakendamist. Kui ehitaja veel pankrotis ei ole, siis kindlasti läheb.
KOV 41	5 kooli, 5 lasteaeda, 4 huvikooli, Raamatukogu, Kultuurimaja, Muuseum on seoses majandamiskulude vähendamisega ca 15-23% seatud olukorda, kus pikaajaline jätkusuutlik eksisteerimine ei ole võimalik. Puudub võimalus nimetatud asutuste sanitaarremondiks ja tuleohutuse tingimustele vastavaks viimiseks, investeringutest rääkimata.
KOV 42	Kütte kõrge hind mõjutab kõikide objektide ülalpidamiskulusid.
KOV 43	Haridusosalus teistes omavalitsustes koolis ja lasteaia käivate laste eest ja hooldekodudes olevate vanurite ülalpidamine. Spordiüritustes osalemine .
KOV 44	2010. aasta eelarve koostamisel on raskusi spordisaali ja rahvamaja jätkusuutliku majandamise tagamisel.
KOV 45	Haridus- ja sotsiaalobjektide majandamise tagame, muudes valdkondades tõmbame koomale kulused ja seetõttu teenuse kvaliteet kannatab.
KOV 46	Kuna alalaekumine on sadades tuhandetes, siis selle arvelt saaks teha kulused, mis täna jäävad tegemata.
KOV 47	Vastvalminud spordikeskus/ujula. Majanduslangusest tingituna on vähenenud nii juriidiliste kui füüsiliste isikute ujula ja spordisaalide kasutamine, mis on toonud kaasa tulude vähenemise aastas 500-600 tuhat krooni. .
KOV 48	Rahvamajad, lasteaed senises mahus.
KOV 49	Vastvalmiva põhikooli spordihoone ja õppehoone edasine majandamine koos töökohtade rahastamisega.
KOV 50	Linna asutustes on piiratud majandamiskulud.
KOV 51	Oleme praegu enam vähem toime tulnud. Me reorganiseerisime kolm kooli üheks kooliks. Koondamistasude maksmiseks võtsime arvelduskrediiti, mis tuleb tagastada detsembris 2009.
KOV 52	Kõikide allasutuste majandamisega seotud kulud on eelarveliselt viidud miinimumi, veidi ka alla tegelike vajaduste. Tulemus võib olla eelarveline ülekulu allasutuse juhust sõltumata asjaoludest.
KOV 53	Avatud noortekeskus vähem avatud, vähendatud rahvamaj ringide tööd, raamatukogud osalise tööajaga, koolides huviringe vähendatud.
KOV 54	EL ÜVK projekti elluviimine.
KOV 55	Kuid oleme viidud viimesse piirini, kus maaraamatukogud ja lasteaiaid ei saa kasutada asendajaid haiguspäevade või koolituspäevadel oleku perioodiks.
KOV 56	Kooli säilimine vallas, teistest omavalitsustest kooliteenuse ostmine on veelgi kulukam.
KOV 57	Käibemaksumäära tõus on avaldanud mõju kuludele ja investeringutele (lisakulu ca 50 mln kr), haiguspäevade arvu muutus, mille eest lasub maksekohustus tööandjal (lisakulu ca 20 mln kr), töötukindlustus maksu määra tõus (lisakulu ca 17 mln kr), tulumaksumäära vähendamine omavalitsustele ja maksuintresside jätmine riigieelarvesse (tulude langus ca 150 mln kr). Piirangud laenuvõtmisele ja riigiraamatupidamise üldeeskirja muutmine kontsessioonikokkulepete ja PPP projektide osas seavad ohtu investeringute elluviimise võimalikkuse eelolevatel aastatel. Riigieelarve eraldised linnale on vähenenud ca 100 mln kr, sh lasteaiaõpetajate palkadeks ca 47 mln kr, mis tuli linnal täiendavalt leida.
KOV 58	Muuseum, raamatukogud, rahvamaja...
KOV 59	Momendil veel ei ole, kuna suudame tegutseda tasakaalus oleva elarve raames.
KOV 60	Sellel aastal ei ole.
KOV 61	Vallateed.
KOV 62	Kultuuriministeerium muutis keset aastat spordihalli rahastamise lepingut -50%. Vald pidi võtma planeerimata laenu oma kohustuste täitmiseks.
KOV 63	... Noorteteo ajutine ühendamine ... Noortetoaga ja ... Raamatukoguga kommunaalkulude kokkuhoiu eesmärgil.
KOV 64	Spordibaas.
KOV 65	Kõigi linna allasutuste tegevuskulused on oluliselt kärbitud ja seetõttu on eelarved tugevalt pingestatud.
KOV 66	... Rehabilitatsiooni keskus (ujulakompleks), ... Muusikakool.

Küsitluse vastused	
KOV 67	Raamatukogu edasine eksisteerimine.Kohamaksude tasumine laste spordi ja kunstikoolides.
KOV 68	K.a. eelarve annab minimaalsed vahendid objektide ülalpidamiseks aga mitte arendamiseks ja parendamiseks,seega on tegemist tagasimineku ja jätkusuutmatusega.On võimalik jääda ellu aga mitte areneda ja ajaga kaasas käia.Ka kontrollorganite ettekirjutuste täitmine on muutunud võimatuks.
KOV 69	Jah, raskusi on ... kooli jätkusuutlikkuse tagamisega. Käesoleva aasta augustis tehti ettekirjutus sulgeda 6 kooli küttekollet. Ühe küttekolde remont on pakkumiste järgi ca 40 000 krooni. Vajalik on remontida vähemalt 3 küttekollet, et nõ elada talv üle.
KOV 70	... Kool-Lasteaed.
KOV 71	Kaudselt on valla hallatavate elamute soojusenergiaga varustamine algaval kütteperioodil elanike makseraskuste tõttu vallavalitsusel väga keeruliseks osutumas.
KOV 72	Küll aga on meie koolid/lasteaiad ning ka kultuurimaja väga vanad ja kahjuks ei õnnestu meil neid ka oma raha eest parendada ja piiratud on ka võimalus omaosaluse tagamiseks, et fondidest raha küsida.
KOV 73	Spordikompleksi haldamine, vanurite hooldus hooldekodus, heakorra ja haljastuse hooldus, õpilaste ja lasteaia laste toetused, täiendavad sots.toetused seoses töötuse kasvuga jt. .
KOV 74	Lasteaia kohtade suurendamise, peatatud on ... Lasteaia juurdeehituse finantseerimine.
KOV 75	Spordisaal.
KOV 76	Teistele omavalitsustele hariduskulude tasumise.
KOV 77	Määramatusse tulevikku on lükkunud lasteaedade ja koolide hädavajalikud renoveerimistööd, lisaelarvega oldi sunnitud vähendama ka ettekirjutuste täitmisteks ja territooriumide korrastamiseks mõeldud kulusid. Ära jäid Lasteaed renoveerimine, ühe kooli võimla renoveerimine, palju väiksemas mahus toimub teise kooli renoveerimine.
KOV 78	Piirkondliku vee- ja kanalisatsiooniprojekti lõpetamise rahastamine. Lasteaia ehituse (KATA) vallapoolne eelnev finantseerimine (enne meetmest raha saamist) .
KOV 79	Teede hooldus, arendustegevus, noortekeskused.
KOV 80	Lasteaiad, huvikoolid, üldhariduskoolid, kultuurikeskuse, raamatukogu, spordihoone, sotsiaalmaja, teed ja tänavad.
KOV 81	Oleme viinud kulud kõikides valdkondades miinimumini. Heakorratõid ei ole võimalik teha linnas, sest puuduvad rahalised vahendid tööde eest tasumiseks.
KOV 82	Tulubaasi jätkuva alanemise korral tuleb kaaluda valla territooriumil tegutsvate noortekeskuste,päevakeskuse, raamatukogude ja klubilise tegevuse tööaja lühendamist, mõnes kohas ka sulgemist.
KOV 83	Päevakeskus e. Sotsiaalkeskus.
	Omavalitsusjuhtide mõtteid seoses tulude vähenemisega (kujul nagu need esitati ilma KOVile viitavate nimedeta)
KOV 1	Tulude vähenemine on sundinud tegema kärpeid ja kulusid üle vaatama. Samas ükski arve pole maksmata ja liikviidsusega probleeme pole esinenud. Investeeringute tegemine on keerulisem. Suurte ja kallite projektide elluviimisel peab langetama valikuid, et mida teha, mis järjekorras ja kust leida omafinantseering. Kõik seadusega pandud kohustused on täidetud.
KOV 2	Vahendite vähendamise/vähendamise leevendamiseks võiks ikkagi lubada, juhul kui KOV on oma näitajatega maksevõimeline, võtta laenu ka muude investeeringute mitte ainult euroabi omaosaluse finantseerimiseks
KOV 3	Kuna kõik eelnevad aasat ad on olnud hea ÜTM laekumisega kõigile omavalitsustele siis tuleb kasutada neid reserve või piirata tegevusi, millega siis alustati. Kulutajate toetamine oleks ebaõige .
KOV 4	Kuigi ... vald saab veel hakkama rahaliste kohustustega ja ei vaja saneerimist, siis olukord on kaugel normaalsest. Omavalitsuste tulude vähendamine viib paratamatult omavalitsuste väljasuretamisele. Sealjuures peab ka lisama, et omavalitsuste rahastamismudel ei ole ka ilma käesoleva aasta kärbeteta jätkusuutlik. Selle ilmetamiseks panen siia ühe lingi, millelt näeb ühe maksumaksja kohta laekuvaid tulusid (üksikisiku maksuosa) ja ka kulusid. Lisaks teise pildi, millel näha üksikisiku tulumaksu laekumine ja regulaarsed kulud. Siit näeme, et ilma mingite lisaallikateta ei ole võimalik renoveerida ega investeerida uutesse rajatistesse. Järelikult on süsteem jätkusuutmatu. [link] 2009.a. kärped ja maksutõusud (km ja aktsiis) teevad kokkuvõttes meile ca 6 ootamatut ja planeerimatut miljonit kahju, mis on umbes sama summa kui 120-kohalise lasteaia ülalpidamiskulu aastas. Üksikisiku tulumaksuosa kärpe tagajärg järgmisel aastal teeb kulu ca 10 miljonit

Küsitluse vastused	
KOV 5	... linna seisukohalt oli kaks meie jaoks valusat vähendamist, need olid teede hoolduseks mõeldud rahad ja koolide investeeringu komponent. ... linn sai just valmis oma gümnaasiumi hooned ja võttis selleks ka olulises osas laenu mille tagasimaksmine oli osaliselt arvestatud koolidele mõeldud investeringutest. Selle toetuse kadumine tähendas ... linnale täiendavate kärpmete tegemist allasutuste eelarvetest. Teedehooldusele mõeldud rahade kärpimisega olime sunnitud loobuma Kärdla veevärgi ehitusega kaasnevatest (ühitekuluvusfondi projektirahastus) tänavate korrastustöödest.
KOV 6	Tulede vähenemisega saab hakkama. Tuleb kärpida vastavalt laekumisele. Raskeks teeb olukorra see, et EL projektide raha pead 100% ette maksma ja siis ootad raha mitu kuud. Aga vahepeal on vaja ju ise ka eleda. Need summad on miljonites ja kui raha on kinnis siis ongi raske. Meil on vallas 1500 inimest ja eelarve keskmiselt 20 milj. Aga projekte selle suve jooksul maksta 5 milj.
KOV 7	... Valda võib käsitleda erandina kuna seoses suuremahuliste teehitus objektide rajamisega Järva- ja Harjumaal on kaevandusõiguse tasu kohalikele maardlatelt (killustik, liiv, kruus) kasvanud sellises mahjus, et kompenseerib teiste tuluridade vähenemise.
KOV 8	Kõik omavalitsused ei ole oma eelarvete planeerimisel lähtunud reaalsest olukorrast majanduses ning see on olnud peamiseks probleemiks näiteks meie omavalitsustele, kes reaalse olukorraga on arvestanud juba aasta alguses esialgset eelarvet kinnitades. Kahjuks on levinud seisukoht, et teiste omavalitsuste arveid tasutakse viimases järjekorras.
KOV 9	Tulude vähenemine 2009 aastal ei mõjuta väga oluliselt valla elu käesoleval aastal, kuid olukorra jätkudes ei suuda vald säilitada hädavajalikke investeringuid teede ehitusse ja hooldusesse. Vaeslapse ossa jäävad spordi ning kultuuriürituste ning ringide rahastamine. Raskused võivad tekkida ka taotlustega saadud abirahade omaosaluste katmisel
KOV 10	Kärpimise eelarve juba aasta alguses 20 % väiksemaks (tulumaksus laekumine), nüüd ka palku 5 % (palgad pole juba aastaid sisaldanud lisatasusid, ega mingeid 13-naid või enamaid palkasid), mis on teiste valdadega võrreldes niigi üsna väikesed. Seega, taganeda pole nagu enam kuhugi, kuigi oleme XXX linnaga piirnev vald, siis rohkem kokku hoida pole kuskilt. Kui omavalitsus peaks täitma oma ülesandeid korralikult ja tulumaks veelgi väheneb, tuleb riigil hakata lisaraha leidma. Väga oluline oleks riigil tõsta teede kulutatavat raha 2-3 korda, sest tänase rahaga ei suuda isegi hooldada.
KOV 11	Üle vaadata kriitilise pilguga ov töökohad ja palganumbrid. Vajadusel vähendada palkasid. Tegevuskuludest annab kärpida. Peamine probleem tuleb järgmise aasta projektidele omafinantseeringu tagamine.
KOV 12	2009. aastal on 31.08. 2009 seisuga tulumaks vähenenud 13.6 % ja vähendatud on toetusfondi. Vald ei ole 2009. a majanduslikes raskustes seetõttu, et 2008. a eelarve vaba jääki jäi piisavalt rahalisi vahendeid. 2010. aastal võivad alalaekumised takistada valla normaalset tööd.
KOV 13	Praegune rahaline seis võimaldab katta ainult hädavajalikud majanduskulud ja töötasud, et hoida töös vallale vajalikud allasutused .
KOV 14	Eelkõige teeb murelikuks riigi kui terviku finantsolukord ja võimalus, et tehakse negatiivne eelarve, mis vähendab omavalitsuste tulusid näiteks novembris-detsembris s.t peale valimisi, kui enam ei ole midagi võimalik kokku hoida, sest rahalised ressursid on viimaseini kasutatud lepinguliste kohustuste täitmiseks.
KOV 15	Me ei saa tegeleda igapäevase arendus/parendus-tegevusega, näit kinnisvara remont, inventari soetamine jms. Valla asutused töötavad nn tühikäigurežiimil. Europrojektide omaosalus tuleb võtta pangalaenu (mida õnneks meie vald veel saab...). Raskendatud on kodanikualgatuse (MTÜd) toetamine. Valusaim on kohalike teede hoolduseks/remondiks riigi toetuse vähenemine 4 korda! (2008 - 1milj, 2009 - 250 tuh). See halvendab tunduvalt elukvaliteeti maapiirkondades ja põhjustab kodanike pahameelt OV suhtes.
KOV 16	Kohalike omavalitsuste toetusfondi kärpimine oli alatu ja ebaproportsionaalne, kui oli ja on teada, et KOV-de tulu väheneb nagunii tulumaksu vähenemise tõttu.
KOV 17	Kulutuste jätkuv kärpimine, võimalik mõne valdkonna funktsioonide täitmise osaline piiramine
KOV 18	Konkreetne mure: Kohalike avalike teenuste programmist rahastatud projekti " ... Sanatooriumi peahoone rekonstrueerimine" elluviimisel on kohe tekkimas likviidsusprobleem, sest kahe vahearuande esitamise vahe peab olema vähemalt 3 kuud ja ettemaksu projekti elluviimiseks pole hetkel reaalselt võimalik saada. S.t peab pangast ksüüma sildfinantseeringut, mis tähendab täiendavaid kulusid intressside näol. Pole veel kindlust, kas kõnealuse projekti elluviimiseks saame täiendavat toetust seoses käibemaksumääru muutumisega 1. juulist 2009. Vald taotleb selleks täiendavat toetust u 103 000 kr. Kui EAS seda ei eralda, siis vallas pole võimalik omaosalust sellise summa võrra suurendada ja tõenäoline on kohtuvaidlus ehitajaga. Õnneks pole ... vallas laenusid, 2009. aastal võetakse 1 miljon krooni laenu seoses eelpool toodud projekti omaosaluse katmisega. Algselt lubas projekti omafinantseeringu katta Sotsiaalministeerium, kuid seoses eelarvekärpmetega andsid nad teada, et raha pole. Üldiselt - valla tulude vähenemisega seoses on paratamatu haldusterritoriaalne reform.
KOV 19	Järgmisel aastal ei ole jääke ja on veel viletsam tulumaksu laekumine aasta algusest alates. Kui sellel aastal jääb tulumaksu laekumine miinusesse ca 10-15% siis järgmisel aastal veel umbes samapalju. Riik kavandab ka 9%

Küsitluse vastused	
	eraldiste kärbet (tasandusfond). Siis ei piisa väikestest muudatustest. Ilmselt minnakse asutuste sulgemise, kõikide töötajate palkade alandamise teed jne. Tõsise löögi saavad investeeringud, nende ettevalmistamine. Teid ei remondita jne. Tekkib mõne aastane auk arengus.
KOV 20	Väga kahetsusväärne oli haridusele planeeritud sihtotstarbeliste tasandusfondi eraldiste vähendamine. Nii koolide kui lasteaedade investeeringukomponent on väga oluline tegur, millest tulenevalt on tehtud pikaajalisi plaane, teades et on tagatud regulaarne tulu. Samuti ei tohiks kindlasti vähendada KOV tasandusfondi teisi komponente. Positiivses mõttes paistab silma toimetulekutoetuse vahendite operatiivne täiendav eraldamine.
KOV 21	2009 aasatal ei ole raskusi igapäevase majandamisega. Küll on muutunud kriitiliseks planeeritud investeeringute kava realiseerimine ja omafinantseeringu leidmine
KOV 22	Kohalikud omavalitsused saavad riigi raskest finantsseisust aru ja on on nõus tulude vähendamisega samas proportsioonis riigiga. Praegusel juhul tehti omavalitsustele topelt kärped- vähendati eraldatavat üksikisiku tulumaksuprotsenti 11,93-lt 11,4-ni ja tulumaksu laekumised iseenesest vähenesid seoses majanduslangusega ca 20 %. Samuti vähendati toetusfondi 300 miljonit. Selline otsus lõi kõige valusamalt kõige vaesemaid OV. Nn põlevkivivallad ja Tallinn koos kuldse ringiga võivad naeru pugistada. See neid ei puuduta
KOV 23	2009 ei juutu erilist veel midagi, sest oli paljudel reserve eelnevast aastast ja tulusid vähendati kunstlikult poole aasta peale lisaks loomulikule langusele. 2010 suure tõenäosusega peatuvad paljud arendusprojektid kuna pol võimekust tagada omaosalust.
KOV 24	Kindlasti on suure tagasilöögi andnud teede rahade protsendi oluline vähendamine, mistõttu tuli taganeda varasematest lubadustest. Tagasilöögi on saanud just valdkonnad, kus vald ise on vabatahtlikult võtnud rohkem ülesandeid- noortetöö, kultuur, rahvatervis, elukeskkonna parendamine. Olukorda oleks tunduvalt leevendanud tulumaksu määrade mittemuutmine.
KOV 25	Kuna tegu on omavalitsusega, siis tuleb ka mõistlikult majandada, st. eelarvet vastu võttes osata prognoosida tulusid reaalselt. Meie vallas vähendasime eelarvet vastu võttes tulumaksu 5 miljonit võrreldes 2008.a. tegelikuga (29,5-24,5miljonile) ja selle võrra tuli ka kulusid vähendada. Kas me oleme nüüd süüdi, et ise vähendasime ja ei kulutanud eelmise aasta taset. Kuid küll on kahju, et keskvalitsus omaalgatuslikult vähendas tulumaksu %, see polnud küll õige tegu!
KOV 26	Oleme seni suutnud kulutusi vähendada nii, et see ole mõjutanud varem võetud kohustuste täitmist. Väga oluliseks tagasilöögi oli riigipoolne tulumaksu jaotamise proportsiooni ühepoolne muutmine olukorras, kus omavalitsused peavad leidma lisaressursse töötuse kasvuga seotud sotsiaalsete probleemide lahendamiseks.
KOV 27	KUI RIIK VÄHENDAB KODANIKE TOETAMIST- NÄITEKS MATUSETOETUS, SIIS VALLAD ON KOHUSTATUD LAHKUNU OMAKSEID SELLE VÕRRA ROHKEM TOETAMA, ET LAHKUNU `` MAA PEALE EI JÄÄKS``, SAMA RANITSATOETUS, SEST EGA LAPSED EI OLE SÜÜDI, ET MAJANDUSLANGUSE AEG KOOLITEED ALUSTAVAD JA VALLAD SUNNITUD OMA TOETUSED SÄILITAMA, ET MINGIGI TOETUSÜSTEEM KEERULISTEL AEGADEL SÄILIKS. OMAVALITSUSE OTSESED JA KAUDSED KULUD RIIKLIKE ÜLESANNETE TÄITMISEKS OLULISELT SUURENED VÕRRELDDES EELNEVA AASTAGA.
KOV 28	Tulude vähenemine sunnib omavalitsusi oma tegevust põhjalikult analüüsima ning tegema oma funktsioonide efektiivsemaks täitmiseks ümberkorraldusi ja hindama ülesannete täitmiseks tehtavaid kulutusi; samuti tegema rohkem koostööd naaberomavalitsustega.
KOV 29	Eelmistel aastatel kogutud reservid ja heaperemehelik majandamine on aidanud vallal 2009.a edukalt toime tulla. Vallal laenukoormus puudub ja see kindlasti kergendab olukorda kus pankadele tuleks tagasi maksta suuri summasid. Maksutulul jätkuv vähenemine sõob järgnevatel aastatel ära headel aegadel kogutud reservid. See loomulikult ei sea veel ohtu valla kohustuste ja vallaobjektide jätkusuutliku majandamise.
KOV 30	Kõige rohkem häirib meid teadmatus järgmise aasta eelarve osas
KOV 31	Oleme vähendanud oluliselt kõikide allasutuste tegevuskulusid ja seadnud ranged piirangud soetustele. Lühiajaliselt on sellised piirangud õigustatud kuid pikas perspektiivis ei ole oluline tegevuskulude kasv jätkusuutlik. Personalikulud ei me 2009 aastal vähendanud - need tõusid ka headel aegadel meil suhteliselt tagasihoidlikult kuna ... linn oli 2006-2009 saneerimise all ja personalikulude kasv oli piiratud. Probleeme tekitavad ka omavalitsustele kindlasti laenupiirangud, seda mitte EL rahadega tehtavatele projektidele (KIK jt). Nende projektide rahastamiseks laenu võtta ei saa ja kulud tuleb tagada omavahenditest.
KOV 32	Eraldiste vähendamine riigi poolt oli liigpaljudes valdkondades korraga - tasandusfond (25%), teed ja tänavate raha (50%); munitsipaalühikhariduskooli investeeringud (ca 4,5 korda), tulumaksu eraldamise % alandamine 11,93-lt 11,4-le tõi kaasa koos palkade alanemisega veelgi suurema tulude vähenemise, nt % alandamine tõi ... linnale 1 milj vähemlaekumise, palkade alanemisest ja töökohtade vähenemisest tingitud tulumaksu vähemlaekumine 4 milj. Kuigi riik vähendas KOV-le pandud ülesandeid koolieelse hariduse ja spordi valdkonnas (kulutused siiski väha väiksed võrreldes tulubaasi vähenemisega), suurenesid majandusolukorrast tulenevalt sotsiaalvaldkonna kulutused oluliselt. Eriti raskesse olukorda pandi sellega väiksemad KOV-d.
KOV 33	Kõige suurem probleem on avalike ülesannete täitmisega. Selleks, et täita kõiki ülesandeid on vajalik tööle võtta spetsialiste, täna aga tegeleme töötajate palkade kärpimisega (aasta alguses kõikide palgasaaajate osas 7,6% ja

Küsitluse vastused	
	teisel poolaastal täiendavalt kõikide palgasaajate osas pool kuupalka). Probleem on selles, et palkade vähendamisel hakkavad madalama astme palgad võrdsustuma miinimumpalgaga. Osalemine teiste OV hariduskuludes on tekitanud suure võlgnevuse. Juhul kui OV kellele võlgu ollakse pöördub maavanema poole, võidakse riigi dotatsiooni vähendada, mis muudab olukorra veelgi keerulisemaks.
KOV 34	... vallas oli 2009.aastaks jäetud reserve. 2010.aastaks enam neid ei ole.
KOV 35	Kindlasti tulud vähenesid ja paljuski oli see ette teada. Julgen väita, et sellele vaatamata prognoositi tulud liiga optimistlikud, et mitte kulusid vähendada.
KOV 36	Laenude võtmist oleks tulnud piirata ainult jooksva eelarve katteks, investeringuteks võiks lubada laenu võtta
KOV 37	Projektirahade kasutamine väheneb KOV-ide poolt kuna ei suudeta väljakäia nõutud omaosalust. Projerahade kasutamine on niigi nõrk nagu räägitakse
KOV 38	2009. aasta eelarve sai koostatud majandusolukorda arvestades ja rahandusspetsialistide nõuandeid järgides ettevaatlikult. Eelarvest 28% moodustab eelmiste aastate jäägid, mis hakkasid kogunema peale võlakohustuste lõppemist 2007. aastal. Ilmselgelt selle aasta lõpetame jääkideta, st 2010 aasta tuleb väga raske.
KOV 39	Andke mulle andeks, kuid selline küsimustik on mõttetu. Räägite 2009 aastast, kui peaks rääkima 2010 ja edasi . KUS TE ELATE ??
KOV 40	Arvestades riigis valitsevat majanduslikult rasket olukorda ei saa omavalitsused riigist paremini elada. Samas on riik pannud omavalitsused, vaatamatu tulude vähenemisele, sundseisu kus omavalitsus on kohustatud täitma temale pandud kohustusi ning lisaks sellele veel täima kohustusi mille täitmist riik on loobunud. (koolitoetuse, matusetootuse jne kaotamine)
KOV 41	Töötuse määra tõusuga ning palkade vähenemisega väheneb üksikisiku tulumaksu laekumine. Pidev õpilaste arvu vähenemine tõmbab kokku haridussummasid, mis toob kaasa hariduse valdkonnas töökoormuse vähenemise ning isegi koondamise, mis mõjutab jällegi valla tulubaasi.
KOV 42	Arvestades tulubaasi vähenemist, ei ole ... linn ülejõukäivaid kohustusi võtnud. Küll aga on tulubaasi vähenemise tõttu vähenenud linn poolt osutatavate teenuste kvaliteet ja maht (haridus- ja sotsiaalteenused).
KOV 43	punktis 2.3 mainitud saneerimine ei ole riigipoolne toetus.omavalitsusliitudega on riik jäänud senini jäigale positsioonile ja sell aastal ühepoolset muutnud kokkuleppeid majandusaastaks.
KOV 44	Eksisteerimiseks veel jätkub,investeringuteks ja nn.eurorahade kasutamisel omafinantseeringuteks enam mitte.Ettepanek :riik võiks vähendada mittevajalikku kantslikult tekitatud bürokraatiat,et omavaltsused saaks tegeleda eluliselt vajalike tegevustega.Rohkem usaldust ja vähem kontrolli !
KOV 45	Tulude vähenemine on toimunud enamikes sektorites ja seega ei saa olla omavalitsus erand. Paraku on paljud järevalveametnikud keskendunud jäigalt seadustele ja ei suuda kohaneda tekkinud uue olukorraga.
KOV 46	Teenuste kvaliteet halveneb märgatavalt (teede ja haljasalade korrashoid) jne
KOV 47	Loomulikult on olukord raske, kuid juba mitu aastat oli ette teada, et tulude igaastane kasv 20% ei saa lõputult kesta. Sedavõrd suureks tagasilöögi ei olnud me midugi valmis, kuid headel aegadel kogutud reserv aitab vähemalt 2009.aasta kenasti toime tulla.
KOV 48	Seoses tulude vähenemisega langetasime palku 10%. Palgad ei ole meil niigi suured ja ka seaduslik alus on hõre, sest oleme palka vähendanud rohkem kui kolmeks kuuks ja pikendame vähendamist jälle. Nõusolekud on siiski olemas. Teede investeringud on väga minimaalsed ja ei kata teede lagunemist. Väga ettevaatlikud oleme projektides osalemisel, sest kui riigil pole plaani kuidas majandussurutisest välja tulla, oleme ka meie väga ettevaatlikud. Laenukoormus on väike, ehitushinnad on odavad ja kui teaks kuidas riik käitub, võtaks laenu, kirjutaks projekte ja renoveeriks kooli ära. Riigi ettearvamatus tõttu passime, et mitte seada valla jätkusuutlikust kahtluse alla.
KOV 49	Kuna 2009.a. eelarve sai koostatud juba oluliselt väiksem 2008.a. eelarvest, siis seisuga sept. 2009.a. linn suudab veel täita oma rahalised kohustused. Samas on näha, et tulumaksu laekumine oluliselt väheneb (alates k a juunikuust). See seab raskesse olukorda 2010.a. aasta tegevused. Eelarve tase langeb 2005/2006 aasta tasemele Samas on tõusnud käibemaksu määr. Seoses ÜF projekti käivitumisega peab linn võtma laenu lubatud maksimumi piirini. Selle tagajärjel ei ole linnal enam võimalus muid investeringuid teostada. Eelnevate perioodide vabad rahad kuluvad ära 2009.aastal.
KOV 50	Arvestades väljaarendatud struktuuri, on tõsine probleem 2010 kohustuste täitmisega. 2009.a. Eelarve sisaldas 2008.a. jääki, mida 2010 .a.eelarvesse ei ole. Seega on tõsises ohus teenused, mida ei saa ümber korraldada. Probleemiks on linnalähedasel vallas koolide haldamine kuna arveldada tuleb paralleelselt koolikohtade osas teiste omavalitsustega. Linnalähedastest valdadest kasutatakse rohkem hivi-,spordi- ja muusikakooli teenust. Ohuks on võlgnevused arvllemisel, mis omakorda peatavad riigi toetuse tulenevalt praegusest seadusandlusest. Halvenevad sots.,kultuuri,spordi ja huviharidus. Eelarve jäämisel 2010.a. 2009.a. tasemele, ei ole võimalik täita

Küsitluse vastused	
	omavalitsusele pandud kohustusi. Eelarve vähenemisel on vajalik asutuste sulgemine (rahvamaja, spordihoone, lasteaed - valikuvõimalused)
KOV 51	Riik peaks ikka kindlustama põhjariduse kulud kodulähedastel koolides, keskharidust võib tsentraliseerida
KOV 52	Omavalitsuste tegevuse aluseks on arengukava koos tegevuskavaga ja üldplaneering. Need on seaduse alusel paika pandud. Kui riik ise oma raamdokumente ei ole tõsiseltvõetavalt kehestanud, ei ole ka mõtet nende nõudmistega omavalitsusi survestada (näiteks pikaajalised finantsprognosid). Palju mõttetut tööd, vaid sellepärast, et mingi seadus nõuab ja keegi ametnik kontrollib. Sisu ei ole jätkusuutlik. Igasugused kontrollid ei hooli eelarve raskustest, kõik nõuavad oma. Just riigikontroll võiks olla see analüütik, kes tegeleb erinevatesse õigusaktidesse kirjutatud normide vastavusega meie rahaliste võimalustega. Selles küsimuses ei saa ministeeriume usaldada, kuna iga valdkond hoolitseb vaid enda eest.
KOV 53	2009.a.eelarves vähendasime füüsilistelt isikutelt laekuva tulumaksu osa 30%.Seetõttu onstatistilised näitajad tulumaksu laekumise osas head, kuid raha tegelik laekumine oluliselt väiksem kui mõeldud aastal.
KOV 54	Tulude vähenemine on kaasa toonud ka nn "positiivse" kogemuse. Seniste kulutuste otstarbekuse ja majandusliku põhjendatuse hindamisel on selgunud, et eraldatud vahendeid ei ole alati kõige paremini kasutatud. Uus majanduslik olukord on taastanud reaalsuse taju. Rohkem kaalutlemist otsuste langetamisel ja heaperemehelik majandamine võimaldab samade kohustuste täitmist ka vähenenud vahendite tingimustes.
KOV 55	Taastada eelmise aasta tasandusfond riigieelarvest
KOV 56	kui riik vähendab veel ja maksutulud langevad tuleb edasi piirata kulusid, langeb teenuse kvaliteet ja vajalik suurendada sotsiaalabi
KOV 57	Tänase seisuga ei saa taotleda lisaraha, reeglid väga ranged. ... liitumine tekitab rahalisi raskusi juba 2009 aasta lõpus ja kindlasti järgmisel aastal. ... tulud on juba sellel aastal tunduvalt vähenenud.
KOV 58	1) Ei ole õige, et käibemaksu tõusust tulenevaid siduvaid kohustusi ei kompenseerita, rääkimata üldisest kulude suurenemisest; 2) üksikisiku tulumaksust eraldamise protsenti ei oleks tohtinud vähendada, vaid hoopis suurendada 3) kui gümnaasiumil on tegevusluba olemas, siis tuleks ka rahastada täielikult, mitte et palga alammäärad annab ette VV, aga osa personalikuludisid kannab vald kui õpilaste arv on väiksem kui sätestatud PjaGS
KOV 59	Hetkel plaanime 2009 aasta eelarvega hakkama saada, kuid raskustesse satume üsna tõenäoliselt 2010 aasta esimesel poolel, siis tuleb juba sel sügisel moodustaval uuel volikogul võtta vastu otsuseid vähendada koosseise ja sulgeda allasutusi. Kindlasti ei jätku finantse 2010 investeringuteks, mille aluseks on nägemuslikult juba 2009 aasta.
KOV 60	Valda on lihtne juhtida, kui sul on eelarves just niipalju raha, et hädavajalik ära teha, aga investeringuteks ei jätku, pole millegi üle vaielda ja otsustada. Kahjuks kaua nii jätkata ei saa.
KOV 61	Seoses sellega, et meil on riigis struktuurfondide vahendeid kasutatud nii vähe ja selle üheks põhjuseks on omavalitsuste kaasfinantseeringud, mida reeglina on tehtud laenu arvelt, siis ei pea vastuvõetavaks rahandusministeeriumi otsust KOV-dele laenupiirangute kehtestamise osas ja vale on ka seada omatuludest 60% nõue, mis on aegunud, kuna täna valitakse KOV-e iga 4 aasta järel ning laenude tähtajad on pikenenud kuni 25 aastani eelnevate 3 aasta asemel. Laenu% on poliitiline otsus ja see tuleks üle vaadata. see on ka üheks võimaluseks majanduse elavnemisel ning piirkondades tööga kindlustamisel. Tulubaasi ei oleks tohtinud vähendada, sest sellega seoses ei suuda KOV-d enam täita vastavalt elanikkonna ootustele neile pandud kohustusi ja tulubaas väheneb seoses majanduse langusega veelgi lisaks riigi kärbetaele.
KOV 62	Laenu pole vald võtnud ei mullu ega tänavu, samuti pole võlgnevusi. Eelarvet tehes oli ju juba teada, et tuleb kokku hoida.
KOV 63	Tulude vähenemine raskendab valla arengut, sest kadunud on ka investeringutoetused, lasteaedade programm külmutatud, kohalike teede raha vähendatud 75 %
KOV 64	On võimalik müüa põhifunktsioonidega mitteseotud vara. Olukorra stabiliseerumise korral tuleme toime
KOV 65	Kõige rohkem puudutab tulude vähendamine investeringute teostamist planeeritud tasemel (näiteks teede remont, tänavavalgustuse ehitus, sotsiaalobjektide remont)
KOV 66	1.Maksustamisperioodi tulumaks ei laeku iga kuu täies ulatuses. 2.Kultuuriministeerium jäi 2008.aastal vallale võlgu 500000 krooni ... staadioni ehitamisel, mis oli kahepoolse lepinguga tagatud. Sellest tulenevalt pidime suurendama laenukohustusi. See summa tekitab ka täna eelarves puudujääki. Kult. ministeeriumilt on vaid lubadused edaspidi eelarvetes osaleda, mida kahjuks 2009.a. eelarve ei sisaldanud. Hilisem kirjavahetus vaid lubab arvestada 2010 eelarvet. 3.Hariduse investeringute suur vähenemine, samuti mõjutab koolitoetuste ära võtmine, sest küsitakse abi teistest sotsiaaltoetustest.
KOV 67	Raskendatud on tegutsemine järgmistes valdkondades: haridus- ja kultuur, vaba aeg, teeholdus ja Saarepeedi asula kanalistsiooni ja veetrassi renoveerimine

Küsitluse vastused	
KOV 68	Esialgne riigipoolne prognoos 2009 aasta tulude kohta ja selle alusel koostatud omavalitsuse eelarve oli ebareaalne. Info tasandusfondi vähendamise kohta tuli liiga hilja (märtsis 2009) ja sellega seoses tuli eelnevalt suuremaks planeeritud kulusid vähendada. Näiteks õpetajate palkade kohta tuli detsembris määrus, millega palku tõsteti 8% ja veebruaris määrus, millega palku vähendati 4%.
KOV 69	Peale järgmist vähendamist ei suuda me enam rääkida mingist jätkusuutlikusest
KOV 70	Tasandusfondi vähendamisega on löök antud väiksematele ja vähem tulu saavatele omavalitsustele. Tulumaksu laekumine on vähenenud märgatavalt (tõenäoliselt ei oleks kasu ka omavalitsusele laekuva tulumaksuprotsendi tõstmisest vanale tasemele). Osa omavalitsusi on võimetud täitma seatud ülesandeid ning on tekkinud nõiaring, kus omavalitsused on üksteisele võlgu.
KOV 71	Kui ikka on võetud palju kohustusi, siis on raske küll. Peab kiiresti reageerima, et kärpida. Kahju on sellest, et palju häid plaane jääb ellu viimata. Pole ka panna omaosalust projektide rahale.
KOV 72	Päästeameti poolset nõuet tuleohutuslaste meetmete tagamiseks (automaatse ATS väljaehitamiseks) ei ole võimalik reaalselt realiseerida. Päästeamet teeb ettekirjutuse koos sunniraha rakendamisega. Omavalitsusel on olemas laenuvõime aga Rahandusministeeriumi poolset kooskõlastust antud valdkonna laenu võtmiseks ei anta.
KOV 73	tasandusfondi ära võtmine omavalitsustelt oli vastutustundetu otsus. Meie vallal on kõigi töötajate palka 10% vähendatud, kokkuhoiu kohti on võimatu leida. Puudu jääb aasta lõpuni majandamiseks täpselt tasandusfondi suurune summa.
KOV 74	Tulude vähenemine on seadnud piirangud omavalitsuste arengule ja omavalitsused ei ole enam võimelised oma vahenditest kaasfinantseerima europrojekte. Lõputult ei ole ka võimalik kärpida hallatavate asutuste kulusid ja tegevusi.
KOV 75	Väga ebaõiglane 300 milj kr. ulatuses tasandusfondi vähendamist riigi 2009 a. I lisaeelarvega. Vahendid mõeldud nõrgema tulubaasiga ov toetamiseks, mis seotud kindlate kohustustega
KOV 76	Hetkel ei näe vajadust toetuse taotlemiseks kuid ega seda lõplikult välistada ei saa. Omavalitsuste tulubaasi (üksikisiku brutotulu % -ti ja tasandusfondi) ei tohi vähendada. Kui headel aegadel on antud riigieelarvest sihtsuunitlusega vahendeid siis nendega võiks mängida. Põhiline tulubaas peab olema muutumatu. Vastasel juhul pole vallal või linnal võimalik mingeid tegevusi planeerida. Samas ei tohiks tühistada juba eelnevalt sõlmitud lepinguid. Näiteks vähendas kultuuriministeerium ühepoolset juba allkirjastatud lepingutega eraldatud toetust.
KOV 77	2009 aasta eelarve koostamisel olime arvestanud tulude vähenemisega ja võtsime aluseks 2006 aasta eelarve.
KOV 78	Ennistada teede korrashoiuks ettenähtud vahendid vähemalt 2008.a tasemel. Tasandusfondi kogumaht peaks liikuma proportsionaalselt riigieelarve kogumahuga. Tulumaksu KOV-le laekuva osa vähendamine oli ebasolidaarne tegu, eriti muude Euroopa riikide vastava näitaja foonil (soovitaksin 20-25 protsendilise tulumaksu korral omavalitsuse osaks 15%). Arvestada tuleb ka asjaoluga, et KOV-l on majanduslanguse olukorras tunduvalt vähem finantsinstrumente languse juhtimisel kui keskvalitsusel. Riigil on veel terve rida muid mitterahalisi vahendeid, millega oluliselt suurendada omavalitsuste tulubaasi ilma riigi tulubaasi vähendamata ja mis samaaegselt aktiveeriks majanduselu omavalitsustes, millest ju tegelikult riik koosnebki.
KOV 79	Praeguse tulude taseme juures on kohalik omavalitsus suuteline eksisteerima (kui sedagi), puuduvad täielikult elu arendamiseks vahendid.
KOV 80	... vallas on seni kahanenud eelkõige investeringuvõime. Kuigi valla laenukoormus on madal, ei saa me võtta laenu muuks otstarbeks kui EL projektide omaosaluse katteks. Jooksvate kulutuste osas ei loobunud me lastaiakasvatavate töötasu lisa maksimisest, et hoida seda õpetajatega võrreldaval tasemel kui riik võetud kohustusest loobus. Järgmisel aastal on tõenäoline vajadus võtta laenu EL toetusprojektide omafinantseeringu katteks.
KOV 81	Oleme hakkama saanud, kuna eelmisest eelarvest oli kaasa võtta 8.1 milj. krooni, millest kavatsesime lasteaeda ehitada. Üks taotlus nurjus riikliku lasteaiakohtade loomise programmi sulgemise tõttu, nüüd oleme hädas eelarve kärpimise tulemusena vähenenud võimaluste osas. Ka tuleks seadustada eelarve vähendamise tõttu väiksemaks muutuva koolikoha maksumuse vähendamine - täna maksame lihtsalt palju lisavahendeid ... linnale, kus õpib 208 ... last. Muret teeb ka kohalike teede ehitamiseks eraldatavate vahendite vähendamine. Niisugused sammud vähendavad ilmselgelt KOV-de haldussuutlikkust!
KOV 82	Mõte on see, millest ka eelmise kommentaaris kirjutasin. Tulude vähenemine ei sega ära elamist, kuid investeringuid tõmbab kindlasti kõvasti koomale. Europrojektid valmistati ette ajal, mil oli suur majanduskasv ja omaosalus ei olnud probleemiks. Kuid nüüd on paljudel omavalitsustel, ka ... vallal, raskusi lubatud omaosaluse katmisega erinevates projektides. Aga mitte veel sel aastal!
KOV 83	Valla tasandusfondi vähendati 25%, kokku kõiki toetusi riigieelarvest keskmiselt 23% võrreldes 2008. aastaga. Tõenäoline üksikisiku tulumaksu vähenemine võrreldes eelmise aastaga kujuneb 19%, maksutulude vähenemine koos kaevandusõiguse tasuga 27%. Suure alalaekumise kaevandusõiguse tasude osas põhjustab uue kavandusala lubade väga aeglane menetlemine ja vana kaevandusala tasude kinnihoidmine. Omavalitsuste

Küsitluse vastused	
	tulude järsk langemine nii toetuste kui ka maksutulude osas on väga järsk. Samas 2009. aasta vähendatud riigieelarve jääb samasse suurusjärku 2008. aasta riigieelarvega.
KOV 84	Vastaks siin ka punktile 2.4. Taotletava toetuse suurus sõltub edaspidistest maksulaekumistest ning seadusega omavalitsustele pandud kohustuste kulust ja võimalusest toetust küsida. Olukorras, kus riik koostab juba kolmandat lisaelarvet, ei ole kohalikel omavalitsustel võimalik riigist täpsemalt oma tulu prognoosida.
KOV 85	Suurima pahameele tekitas see, et keskvalitsus võttis KOV-le seadusega kuuluvast tulumaksust suure osa ja kasutas seda oma kulude finantseerimiseks. Lisaks majanduslangusele veel täiendav tulubaasi vähendamine pani KOV-i väga raskesse olukorda. Kindlasti vähenes avalike teenuste kvaliteet ja kättesaadavus. Sellise ettearvamatu käitumisega tekitati tõsist usaldamatust. Pankade poolt nähakse täiendavat riski. Tekkis usaldamatus seoses võimalike järjekordsete üleöö sündida võivate otsustega, mis vähendavad märkimisväärselt KOV-de finantssuutlikkust ja suurendavad seoses sellega krediidiriski.
KOV 86	Tulude vähendamine on piiranud vahendite eraldamise investeringutesse, tinginud palgafondi külmutamise ja tegevuskulude vähendamise.
KOV 87	Laenu taotlemine väga keeruline. Eelarves oli laenuga arvestatud, et KOIT projekti läbi viia. Meie viga, et ei alustanud kohe aasta algul laenu taotlemist. Oleme maksnud ehitajale, kuid nüüd oleme raskustes. Samas on EASist summad KOVil endal veel saada. Laenu saamiseks pole veel otsust, hange võtab ka aega. Samas ootab teine ehitajagi oma summasid.
KOV 88	Tulud on ka meil vähenenud, vastavalt sellele võeti vastu eelarve. Eelmiste aastate hea maksutulude laekumine andis võimaluse midagi hoiustada, praeguseks on see suureks abiks. Riigipoolsed kärped KOV idele ettenähtud erinevatelt toetustelt on lühinägelikud ja nõrgalt põhjendatud. Just KOV on see, kes raskustesse sattunud esimesena peab aitama, tühja rahakotiga seda teha ei saa.
KOV 89	Riigi otsus vähendada omavalitsuse tulusid just tasandusfondi ja tulumaksu laekumise poole pealt mõjutas kõige rohkem väikevaldasid. Oleks võinud vähendada rohkem tulumaksu protsendipunkti valdadele ja alles jätta tasandusfondi rahad.
KOV 90	aasta keskel tulubaasi vähendamine ja täiendavate kohustuste tekitamine (haigusrahad, käibemaks jne.) on omavalitsuste suhtes vastutustundetu käitumine. Õelda, et omavalitsus ei pea tegelema noorsoo ja sporditööga, siis kuidas selle ettepaneku tegijad kujutavad tegelikkuses seda ette ja kes kohapeal peab sellega tegelema hakkama.
KOV 91	Oleme siiani kuidagi ikkagi hakkama saanud. Aga tulude vähenemine on halvanud tunduvalt valla tegevust. Ei ole võimalik osutada kõiki teenuseid täies mahus. Näiteks: teede hooldus ja remont; sotsiaalhooldus, investeringud. Sotsiaalvaldkonnas on tulnud lõpetada hooldamisi perekonnas, kuna puuduvad rahalised vahendid. Samuti on vähenenud valla eelarvest makstavate toetuste arv (nt kütte-, ravimi-, ühekordnetoetus).
KOV 92	Tulude vähendamine tapab elu maal ja nullib senised saavutused
KOV 93	2009.a. eelarve koostasime konservatiivse ja peale VV poolt KOV-le eraldatava TM % vähendamist korrigeerisime koheselt vastavalt TM summat ja vähendasime kulusid. Vallale eraldatava tasandusfondi §11 lõige 1 summa oli eelnevalt 0 ja korrigeerimist ei vajanud. Hea meel on tõdeda, et eelarves investeringuteks kinnitatud summasid ei ole vähendatud ning vajalikud otsused seoses muutunud olukorraga võeti vastu koheselt ilma venitamata, mis tagab tasakaalus eelarve ja normaalse tegevuse. Keeruline on, aga koostada 2010. a. valla eelarve projekti teadmata Vabariigi Valitsuse poolt planeeritavaid eraldisi ja TM eraldatava % määra. Kas need jäävad samaks või muudetakse ja mil määral?
KOV 94	Kuna vallaelarve pannakse paika terveks aastaks, siis igasugused muudatused maksudes eelarveaasta keskel on väga valusad. Tuleb teha muudatusi, mis võivad olla valusad teistele valdkondadele.
KOV 95	Kui toimub toetuse jagamine, siis ei peaks see toimuma selliselt "mida rohkem kulutan, seda rohkem toetatakse". Kui jagamine toimub eelpool nimetatult, siis jäävad kaotajaks vallad kes on ajanud konservatiivset eelarvepoliitikat.
KOV 96	Valla arengukava täitmine tunduvalt aeglustub ja lükkub edasi kaugemasse tulevikku.
KOV 97	... vald vähendas 2009.a. eelarve koostamisel võrreldes 2008.a. oluliselt tulusid ja samavõrra ka kulusid. Septembri alguse seisuga on vallaelarve täitmine graafikus, aasta teine pool tuleb kindlasti oluliselt raskem.
KOV 98	... vallas ei ole rahaliste kohustuste täitmisega raskusi seoses korralikult tehtud eelarvele, millega aasta alguses planeeritud tulud olid suhteliselt tagasihoidlikud ja seega ei võetud ülejoü käivaid kohustusi.
KOV 99	Üks olulisi probleeme on maksude osas ühe konto süsteemile üleminek alates 2009. Meile on pidevalt deklareeritud tulumaksu ja makstava tulumaksu vahe igakuiselt 200000-250000 krooni. Maksuameti väitel pole firmad makse ära maksnud. Samas ajatatud maksed praktiliselt puuduvad ja tegemist on 2009.a. nähtusega. Minu oletuse kohaselt on võlgnevused firmadel pigem muude (riigi)maksude osas, mis aga eraldamise prioriteedi järgi võetakse riigi tuludesse enne tulumaksu vallale kandmist.

Küsitluse vastused	
KOV 100	Tulude vähendamist omavalitsustel peab riik tegema, arutades seda üleriigiliste omavalitsusorganisatsioonidega. Etteteatamine muudatustest pikema perioodi jooksul
KOV 101	Kohalike omavalitsuste eelarvet puudutavad õigusaktid tuleb vastuvõtta hiljemalt detsembris. Kui hiljem, siis Valitsus peab leidma rahalised vahendid, millega hüvitatakse omavalitsustele tekitatud rahalised puudujäägid. Väikesel omavalitsusel on mõnesada tuhat krooni väga suur kahju.
KOV 102	Selge, et üksikisiku tulumaks väheneb kuid riik ei oleks tohtinud kärpida ilma etteteatamiseta omavalitsustele erakdatava tulumaksuosa protsenti. Riigi poolt looduskaitsealustel maade omanikele käesolevast aastast maamaksusoodustus, omavalitsustele kompenseeritakse see maamaksukoefitsendiga 1 kuid enamus ov oli koefitsent kõrgem, jälle oluline saamata jäänud tulu ilma mingi etteteatamiseta vaid lihtsalt riigi poolne fakti ette panek.
KOV 103	Seoses avalikult kasutatavate kohalike teede hoiuks eraldatud rahaliste vahendite kärpega 2008.a. 963 200kroonilt 2009.a. 245 000kroonini on tõsiselt kahjustatud nimetatud teede hooldus ja remonditööd. Täna hooldus- ja remonditööde edasilükkamine tulevikku annab oma negatiivsed tulemused järgnevat eelarveperioodide jooksul kuid siis on kulutused palju kordi suuremad.
KOV 104	Kõige suurem hirm on aasta lõpu ees- pigem veel 2010 aasta I poolaasta. Kas laekub üksikisiku tulumaks prognooside järgi? Kas riik rahastab 2010 teedehooldust? Kas õpetajate töötasu väheneb või jääb hetke tasemele? Kas omavalitsuste tulumaksuosa väheneb veelgi?
KOV 105	Probleem tekkis ... Keskkooli renoveerimise omaosaluse katmisega seoses kehtestatud laenupiiranguga
KOV 106	Seoses tulude laekumiste vähenemisega ning laenupiirangute rakendamisega on käesoleval aastal võrreldes eelmiste aastatega oluliselt raskem täita kohaliku omavalitsuse üksusele pandud ülesandeid. Teie poolt koostatud küsimustiku täitmisel lähtusime hetkeolukorrast, kuid tuginedes majandusprognoosidele olukord kov-s võib muutuda veelgi raskemaks. Täienduseks punktile 2.1 laenude osas - on võetud maksepuhkus laenulepingute osas.
KOV 107	Tulumaksu vähenemine on olnud meie jaoks kahekordne selles mõttes, et eralduse % vähendamisega vähenes laekumine sama palju kui tegeliku brutotulu vähenemisega. Tasandusfond kukkus ka väga järsult. Investeeringuid me pole saanud teha. 2010 aastal on meil küll ülalpidada kolme asemel küll üks kool, kuid ega enam kokkuhoiu kohti eriti ei ole. Kui ei saa mitu aastat järjest investeeringuid teha, siis muutub vallaasutuste ja objektide seisukord halvaks. Ei ole võimalik ka rohkem asutusi kokku tõmmata siis kannatavad inimesed. Toimetulekutoetuse saajaid on tunduvalt rohkem, nüüd peame juurde küsima.
KOV 108	Pea riigipoolset omavalitsuste tulude vähendamist üldse mitte vaele otsuseks, aga see on olnud omavalitsustele ootamatu. Eelmisest aastast ületunud investeeringukohustuste ja igapäevaste teenuste pakkumise kulude vähendamine on aeganõudev protsess. ... vald on üle vaadanud väga kriitilise pilguga oma teenistujate ja töötajate koosseisu. Koondamiste läbiviimine on valla jaoks lisakulu ja teeb 2009 aasta veel raskemaks. Järgmine eelarveaasta võiks eelduste kohaselt tulla majandamise seisukohalt kergem, aga kindlasti oluliselt väiksemate investeeringutega. Riigi poolt oleks mõistlik tulumaksu eraldus viia tagasi 2008 aasta tasemele, garanteerides sellega ka EL toetusrahade kasutamise võimaluse.
KOV 109	Rahaliste kohustustega oleme hakkama saanud, kuid investeeringud on kõik välistatud. Näiteks taotlesime KIK-ist raha kanalisatsioonitrasside rekonstrueerimiseks, kuid ei saanud. Kui taotlus oleks rahuldatud, oleksime raskustes olnud omafinantseerimisega. Nüüd katsetame taotleda raha EAS-ist tööstuspiirkonna kanalisatsiooni- ja veetrassi ehitamiseks, projekti eeldatav maksumus 2 miljonit krooni. Selle omaosalus oleks seega 300 tuhat krooni. Seda järgmise aasta eelarvest kokku kraapida on väga raske. Meie valla arengukava nägi ette ... valla tänavavalgustuse rekonstrueerimist käesoleval aastal, projekt ise oleks maksnud 40 tuhat krooni ja see jäi tellimata ja ka tööd tegemata. Lasteaia köök vajab remonti summas ca 150 tuhat krooni, jäi tegemata. Päästeameti ettekirjutis on tuletõrje automaatsüsteemi rajamiseks lasteaeda, palusime pikendust järgmise aastani. Täna räägitakse juba järgmise aasta riigieelarve vähendamist 9% võrra, mis tähendab ka omavalitsuste tulude kärpimist ja seega ei ole lasteaia vajalike tööde tegemine ka järgmisel aastal võimalik. Tagasimineku tulumaksu laekumises meie vallas ca 30% on ikka väga suur. Siin võiks abiks olla reservi jaotus nende omavalitsuste vahel, kelle tulumaksu alalaekumine on väga suur, et ühtlustada valdade-linnade tulubaasi.
KOV 110	Tasandusfond ja teede raha vanale tasemele, oleme "ellu jäänud" tänu sellele, et oleme 2009.a. eelarvet 3 korda tugevalt kärpinud
KOV 111	Seoses tulude järsu langusega pole võimalik teostada investeeringuid.
KOV 112	Sisuline valla eelarve tulude kärpe on kokku üle 20% (aktsiisist teede raha, koolide lasteaedade investeeringukomponentide kadumine, lepinguliste toetuste kadumine, eelarve % vähenemine jne ei ole propotsioonis riigi ülejäänud valdkondadega. Meie valla puhul peate arvestama eelmise aasta 6% elanike arvu tõusu vähenemise hulka, muidu ei ole objektiivne analüüs. Pealegi uued elanikud (noored lastega pered) teevad rohkem väljaminekuid, kui nende tulu osa (kool, lasteaed, huvitegevus). Kahjuks ei ole riik o/v partner ja sisuline koostöö puudub või on formaalne

Küsitluse vastused	
KOV 113	Kui riigitoetus on vähenenud võrreldes 2006 aastaga ca 45% ja 2010 aasta üksikisiku prognoos saab olema ka 2006 aasta tasemele siis on võimatu KOV tagada hetkel toimiv teenidussüsteem. Haridusobjektide majanduskulud on ju stabiilsed, õpilaste arv väiksem, pingiraha vähem. Ei ole millegi arvelt tasakaalustada objektide majandamiseks puudujäävaid vahendeid. Töötajate koondamine ei saa seda kõike kompenseerida
KOV 114	2009 on olnud keeruline valla jaoks, kuid kokkuhoidlikult majandades on võimalik veel hakkama saada. Kahju, et ei ole võimalik eriti uusi investeeringu projekte esitada- ellu viia, kuna omafinantseeringuks raha napib 2010 aasta eelarve on tõenäoliselt veelgi pingelisem.
KOV 115	Olulise tagasilöögi on andnud nii tulumaksu vähenemine, kui ka tulumaksuosa vähenemine. Teine probleem väiksematele omavalitsustele on riipoolsete eraldiste vähenemine (toetusfond). Kui valla laenukoormus on madal, siis on võimalik reaalsust arvestava tulubaasi arvestamisega eelarve kujundamisel keerulised ajad üle elada.
KOV 116	Riigi regionaalpoliitika on muutunud väikeste äärevaldade olukorra väga raskeks, kuigi tegelikult peaks olema hoopis vastupidi. On loogiline, et tekkinud majandusolukorras on maal palju keerulisem hakkama saada kui linnades ja linnalähedastes valdades. Investeeringud kui sellised võime täiesti unustada, meil on tekkinud suured probleemid õpetajatele töötasu maksimisega (laste arv väheneb, aga kool siiski peaks säilima ka riigi äärealadel), teistele omavalitsustele koolitusteenuste eest tasumine käib üle jõu.
KOV 117	Tulumaksu eraldamise määra vähendamine, laenu võtmise piiramine, käibemaksu- ja aktsiiside määra muutused, haigushüvitiste täiendava maksimise kohustuse panemine tööandjale, sh omavalitsustele, töötukindlustuse määra tõus - kõik nimetatud sammud leidsid aset eelarveaasta kestel, st vastavalt VLES § 7 tuleks riigil need omavalitsustele hüvitada, mida ei tehtud, sedaes sellega omavalitsused raskesse majandusolukorda, kuna omavalitsuste tulubbas sai kannatada juba üleüldisest majandusaktiivsuse langemisest.
KOV 118	... vald on pidanud keerulistes majandusoludes majandama ka varem, seetõttu on vallavalitsuse töötajate koosseis minimaalne (8 inimest). See omakorda seab suure koormuse nendele inimestele ja täiendavate ülesannete täitmine vallavalitsuse poolt on raskendatud. Riigi ülesanne peaks olema parandada KOV-ide suutlikkust.
KOV 119	Tulude vähenemine toob kaasa kulude vähendamise, olemasolevate reservide kasutamise. Järgmine samm - valla sotsiaalsfääri koondamine, valla majanduse infrastruktuuri arengu peatumine.
KOV 120	... vallal lõppeb sellel aastal saneerimiskava aastateks 2005-2009 ära. Sellel aastal tuleme oma ülesannetega toime, kuid kindlasti on raskusi 2010.a.valla ülesannetega seotud objektide jätkusuutliku majandamisega. Selle aasta lõpukuudel ületavad meie kulud tulused keskmiselt 150 tuh. krooni võrra kuus.
KOV 121	Kui tulud oleksid suuremad siis oleks võimalik ka rohkem investeerida. Uute lasteaia kohtade loomine takerdus.Määramata ajaks oleme sunnitud edasilükkama koolimaja renoveerimise.Huvikooli ja noortekeskuse ruumide remont seisab.Ka teedele oleks veel rohkem remondiraha vaja.
KOV 122	1.Tulude vähenemine seab ohtu valla võime investeerida koolieelsete asutuste loomisse, kuna laste arvu kasv on kiirem, kui fin- võime seda lubaks. 2. tulude vähenemine seab ohtu võime täita ka kohustused valla elanike ees tagada puhas joogivesi ja kanalisatsiooni trassidega ühinemine 3. tagada ühistranspordi teenus kasvava elanike arvu juures.
KOV 123	Rahandusministeeriumi poolt kehtestatud kohustuste võtmise kord tuleks muuta nii, et vallad saaks võtta laenu investeeringute omaosalusteks mitte ainult Euroopa Struktuurifondidest eraldatud investeeringutele, vaid samuti Eesti poolsete investeeringutoetuste omaosaluse katteks . Seoses tulude vähenemisega on tekkinud olukord kus omavahendite arvelt pole võimalik neid kulutada rahastada.
KOV 124	raske on
KOV 125	Kui riik vähendab valla poolseid tulusi tuleks vähendada riigi poolt antud kohustuste mahtu.
KOV 126	Tasandusfondi vähendamine omavalitsuste tulubaasis ei olnud kõige parem lahendus, sest omavalitsus ei saa lõpetada kokkuhoiuna pakutud noorsoo,- spordi- ja huvialategevuse rahastamist
KOV 127	... vald vähendas tulude prognoosi võrreldes 2008.a ca 20% ja seetõttu ei ole käesoleval hetkel vajadust riigi abile. Kuid aasta ei ole veel lõppenud ja maksude laekumise vähenemisel võib selline vajadus tekkida (ca 500-800 000 krooni)
KOV 128	.Riigi poolt oli ebaõige vähendada ov-de suhtes tulumaksu protsenti ja tasandusfondi,samuti hariduse rahastamise investeeringu komponenti, mistõttu ov-de tulubaasi vähenemine on riigiga võrreldes ebaproportsionaalselt suurem. ... linn kasutas 2009.a. tegevuskuludeks 2008.a. kogutud reservid,mis olid kavandatud 2009.a. investeeringuteks(eelarve jääk üle 30 milj.) 2010.a. enam mingeid reserve ei ole,mistõttu tekivad kindlasti suuremad probleemid oma kohustuste täitmisel
KOV 129	Pragu on peost suhu äraelamine, saame kuidagi hakkama. Oleme möödunud lähiaastatel suutnud investeerida taoliselt, et tänasel päeval elame tehtud investeeringute arvel. Ilmselt tõsisemad probleemid tekivad lähiajal.

Küsitluse vastused	
KOV 130	2009.a tulude vähenemist kompenseerib suhteliselt suur aasta alguse rahaline jääk. 2010.a. saab olema rahaliselt väga raske.
KOV 131	Valitsuse otsus likvideerida nn. Tasandusfond oli äärmiselt läbimõtlemtu. Sellega jäid vaesed vallad, linnad veel vaesemaks, rikastega (eelkõige Tallinna ümbruse vallad) ei juhtunud midagi. Nii mõnelgi on seoses Tallinnast väljakolinute abil tulumaks kasvanud. Ka see nn. saneerimine ei anna mingit efekti. Vajalik oleks praeguses olukorras ühtlustada tulumaksu jagamist elik suurema tulumaksu laekumisega omavalitsustel tuleks maksta mingi osa tasandusfondi, millega toetataks väiksema laekumisega omavalitsusi.
KOV 132	Rohkem kui tulude vähenemine mõjutas ... linna finantsseisu ja arengut riigi poolt kehtestatud laenupiirang. Senine laenukoormus oli väga väike ja laenu arvelt kavatseti finantseerida oluliste haridus- ja kultuuriobjektide ehitamist. Paraku jäidki 2009.aastal tegemata ja lükkuvad teadmata ajaks edasi tööd, mille eeltöid alustati juba mõned aastad varem (algklasside maja ehitamiseks osteti maad, telliti vajalikud planeeringud ja projektid.
KOV 133	Tulude jätkuv vähenemine võib pikemas perspektiivis ohtu seada valla ülesannetega seotud objektide jätkusuutliku majandamise ja halvendab avaliku teenuse kvaliteeti
KOV 134	Omavalitsustele on riigi poolt pandud suured kohustused, eriti nt sotsiaalvaldkonnas, mida tuleb täita, aga rahalisi vahendeid pole piisavalt kaasa antud. Füüsilise isiku tulumaksu osa, mis tuleb OV-le, on vähendatud, mis on taunitav. Samuti keset eelarveaastat OVdele esialgsete toetuste (investeeringutoetused objektidele, 2009. a hariduskulude vähendamine) muutmise-vähendamine paneb OVD väga raskesse olukorda: hanked on korraldatud, lepingud sõlmitud. Ettepanekuna tooks välja, et tasandusfondi lisada konkreetse suunitlusega lõik ja lisavahendid - õpilastranspordi toetus. Õpilastransport on OV kohustus ja suur kulu, eriti maaomavalitsustele nt Jõgeva vallal 2009. a ~1,5 milj kr.
KOV 135	Vallaametnikele pakutav palgata puhkus pole lahendus, sest ametnikel tuleb töö nii kui nii töö ära teha. Raskes majanduslikus olukorras inimeste arv suureneb, aga sotsiaaltoetusteks raha väheneb. Kindlasti tuleb ette arvete maksimise hilinemisi, mille tagajärjel tekivad viivised ja makseuutlikus aina väheneb
KOV 136	Liiga suur osa linna tuludest reguleeritud riigi poolt (tulumaks, tasandusfond). Tulumaks moodustab 2009 aastal linna puhastulust 46%, tasandusfondi laekumised 25%. Linna võimalused tulude suurendamiseks on minimaalsed. Näit. Kohalike maksude loetelu on kehtestatud riigi poolt.
KOV 137	Oluliselt aeglustub arendustegevus ja halveneb ehitiste ja rajatiste seisukord
KOV 138	Tänu sellele, et koostasime 2009. aasta alevi eelarve väga tagasihoidlikus mahus, oleme suutnud igapäevakulutustega toime tulla. Kannatanud on eelkõige lasteaiaid ja koolid, kuna õpikeskkonna parendamiseks vahendid puuduvad ning tõsiselt raskusi on ka naaberomavalitsustel oma laste lasteaia- ja õpilaskohtade kulude katmisel. Samas ei ole meile tulnud ka riigi poolt otsest sõnumit käibemaksu osas. Näiteks KOIT kava objekti (raamatukogu ehitus) puhul suurevad meie kulud selle objekti puhul 2009. aastal ca 200 tuhat krooni, mida pole eelarves aasta alguses kajastatud. Kes selle vahe katab? Rääkimata veel igapäevakuludest... Samas on suurenenud tööpuudus ning tänu sellele ka laekuv tulumaks, mida omakorda veel riigi poolt vähendati. See, et tunnete huvi omavalitsuste käekäigu üle, on hea, aga arvan isiklikult, et taoline küsitlus ei anna küll tegelikku ülevaadet omavalitsuste hetkeolukorrast. Sest vaatamata raskele olukorrale, oleme oma rahalised kohustused vähemalt siiani suutnud täita, kuid mis hinnaga...
KOV 139	Kõige enam kannatab vahendite puudumise all just infrastruktuuri korrashoid (rääkimata arengust) ja seda eelkõige valla teede osas.
KOV 140	KOV ide eelarved vähenesid ülekohtuselt palju ja mitme kordselt. Võeti igalt poolt kust aga andis. Vähendati tulumaksu laekumise protsenti, olulisel määral toetusfondi, 75% teede korrashoiu rahasisid. Tulumaksu laekumine on nagunii ettearvatu. Olukorras, kus me peame ja tahame kasutada Euro-toetusi ja vajame vahendeid või garantiisid kaasfinantseerimiseks, pole neid kusagilt võtta. Kõik varem planeeritud arengud pööratakse ootamatult peapeale (üllatuslik tulumaksu osa vähendamine, Käibemaksu rutakas tõstmine jne.). Paraku ei tundu keskvoim kindla partnerina. Kokkuvõtvalt-oleme seisus, kus suudame VEEL maksta jooksvalt arveid palku ja teisi vältimatuid kohustusi. Ja see on selge olukorra oluline halvenemine.
KOV 141	Kindlalt võib väita, et 2009 aasta tulude vähenemine jätab oma jälje valla tegevustesse, kuid kõige suuremat muret valmistab 2010 aasta eelarve menetlemine. Praktiliselt on tegevus toiminud nii, et eelmise aasta pangajääki on võimalik jaotada järgmise aasta tegevuskulude katteks. Kui 2008 aasta pangajääk oli ca 3,3 miljonit, siis 2009 aasta tegevustesse jaotati sellest laiali ca 2,5 miljonit. Täna võib väita, et käesoleva aasta pangajääk jääb ülelaekumiste jms tõttu sedavõrd väikeseks, et see ei ületa isegi käesoleva aasta reservfondi. Seetõttu jääb järgmise aasta eelarvesse võrreldes käesoleva aastaga puudu nõ omavahenditest ca 2,5 miljonit, millele lisanduvad võimalikud riigipoolse + üksikisiku tulumaksu laekumise vähenemisest tingitud tulud.
KOV 142	P 2.3 - OLEME SANEERITUD AASTAST 2006. JÄLGIDES TULUDE LAEKUMIST ON PLAANIS TAOTLEDA TULUBAASI STABILISEERIMISE TAOTLUST.
KOV 143	Kuna ... valla 2009. aasta eelarve koostamisel arvestati oluliselt väiksema tulumaksu laekumisega (2008. a laekumisega võrreldes ligi 17%) ja ainult vältimatute kuludega, siis hetkel rahaliste kohustuste täitmisega saadakse hakkama ja võlgu ei ole. Samas jäid ära investeeringud (nendest olulisemad: teede ehitus, lasteaia

Küsitluse vastused	
	hoone osaline renoveerimine, inventari soetamine, asutuste ruumide remondid) ning vähendati oluliselt ka majanduskulusid. See toob kaasa suurema koormuse järgnevate aastate eelarvetele, kui tuleb 2009. aastal tegemata jäänud kulutused ära teha.
KOV 144	Elatakse praegu väga kokkuhoidlikult ja võib üelda, et ka nn "vanade rasvade" arvelt. Kuid kaua nii ei suuda, sest asjad kuluvad jne. Teenuste hinnad ei kuku, pigem tõusevad.
KOV 145	Seoses tulumaksu omavalitsuse osa vähenemisega vähenesid tulud 1,9 milj krooni ja tööhõive ning palkade vähenemisega 4 milj krooni, seoses teeraha vähenemisega 2,8 milj krooni, tasandusfondi toetus vähenes 5,9 milj krooni, investeringutoetuse viimane osa staadionile 1 milj krooni jääb saamata, seoses käibemaksu tõusuga suurenevad kulud 360 tuh krooni võrra. Kõik see tingib äärmuseni viidud kokkuhoidu eelarves, mis pikemalt kestes hakkab pärssima valla rahaliste kohustuste täitmise võimet ning pikemas perspektiivis peatab valla arengu.
KOV 146	2009. aastal on võimalik valda majandada, kuna oleme olulisel määral kärpinud kulutusi. Probleemne saab olema 2010. aasta, eelkõige seoses ... õppe- ja spordihoone ehitamiseks võetud laenukohustuste tagasimaksetega. Samuti suurenevad kiiresti elanike kommunaalkulude võlgnevused valla hallatavates elumajades, mis tekitavad likviidsusprobleeme juba 2009. aastal.
KOV 147	Töötame säästurežiimis.
KOV 148	Oleme püüdnud säilitada olemasolevaid tegevusi ja toetuseid, aga järjest väiksemaks jääb see võimalus väheneva tulumaksu, maamaksu jt.tulude laekumise tõttu.
KOV 149	... vald on kõik aastad järginud konservatiivset eelarvepoliitikat ja loodame vähe kitsamad ajad rahuldavalt üle elada.
KOV 150	2009 aasta vald suudab kuidagi omavahenditega ära finantseerida, kuid vabu vahendeid järgmisesse aastasse ei saa planeerida, suurem probleem ongi 2010 aasta eelarve. Oluliseks probleemiks on olnud ka valitsuse poolne hiline teavitamine eelarve kärpete osas (pedagoogide palkade vähendamine), sellised asjad tekitavad pingeid meil kui otsestel töötajatel.Kõige suuremad valupunktid ongi haridusasutuste valdkonnas.
KOV 151	... vald on elanud kümnekond aastat väikeste tulude laekumise olukorras, mistõttu kriis on olnud püsiv nähtus. Sellest ka valla vähenenud võimekus areneda, panustada toetusprojektidesse, et tuua valda lisafinantseeringuid. Paar vahepealset aastat tekitas võimaluse tõsta töötajate palku, selles osas tagasiminekut enam olla ei saa. Üleüldine säästuajal elamine on saanud tavaks.
KOV 152	Arvan , et üldiselt enamuse OV tulubaas on vähenenud , et tulla toime funktsioonide täitmisega , mis on seadusega OV-le pandud ning olid enimgi juba alarahastatud. Samas EL toetusprojektide elluviimisel seisavad OV rahalised vahendid liiga kaua kinni, OV maksavad töö teostajale kuid aruandluse ja korraldamine antud toetuste tagasi saamisel on liiga pikk. ... valla näitel ca 5 milj toetuse tagasi laekumist ootame 76 päeva juba ja teise projekti toetust 7,5 milj ootame arvatavasti ka ca 30 päeva vähemalt. See on väga bürokraatlik asjaajamine, mida ei oskanud etteplaneerida ja sellega seose on tekkinud väga pingeline olukord finantskohustiste täitmisel.
KOV 153	1. Muutmist vajab Riigieelarve seaduse §4 lg 1 tasandusfondi alusel omavalitsustele jaotatava toetuse arvestamise ja jaotamise põhimõtted või selle eraldamisest üldse loobumine. Omavalitsused, kes toetust ei saa, pingutavad kord rohkem, kui riigiabi saavad omavalitsused. Näitena - ... 2009.a.a tasandusfondi § 4lg 1 alusel toetust ei saa, mõne teise sama suure linna toetus ulatub kuni 30 MEEK. 2. Kuni ei ole seadusena kehtestatud Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus, ei saaks seaduse eelnõus olevaid regulatsioone täitevvõimu üksikaktidega kehtestada ja/või KOV finantsvõimekuse võrdlemisel kasutada. KOV hindamisel tuleb lähtuda kehtivast Valla- ja linnaeelarve seadusest
KOV 154	Tulude vähenemisega tuleks vähendada ka omavalitsuste kohustusi.
KOV 155	Omavalitsuse tulude vähenemisega kaasneb võimekuse vähenemine arenguks oluliste taotlusprojektide esitamiseks (probleemiks saab nõutava omaosaluse leidmine). Kulude kokkutõmbamise tõttu jääb vähemaks kultuuri- ja spordiüritusi, kärped heakorda halvendavad valla välisilmet, halvenevad teedel sõidutingimused, vähenevad võimalused omavalitsusele kuuluvate objektide korrashoiuks ning vajalike remonttööde läbiviimiseks jne.
KOV 156	Omavalitsuste tulubaasikärpimine riigi poolt oli ülekohtune. Praeguses majanduslikus olukorras pidanuks riik leidma muid valdkondi, mille arvelt kärpida (nt kaitsekulutused). Kõik maksude tõusud koormasid täiendavalt KOV-ide eelarveid. OV kokkuhoidliku eelarvepoliitikaga on meil maksevõime säilinud, kuid rahaliste vahendite vähenemisega on vähenenud võime täita seadusega OV-le pandud kohustusi. Igasugusel kokkuhoiul on piir, mille ületamisel jätkusuutlikkus lõpeb. Ei usu, et eurolle üleminek on majanduse jaoks mingi "imerohi" ja selle pärast peab riigi jätkusuutlikkuse küsimärgi alla seadma.
KOV 157	Tulubaasi ootamatu vähenemine seab tõelisse ohtu eurorahade kasutuselevõtu, omavalitsustel tekivad probleemid omafinantseeringu leidmisel. Eelarvete mahud vähenevad ning laenukoormuse lubatud piir 60% on ohtlikult lähedal. Heitlikes tingimustes on rahavoogusid raske juhtida. Suureks takistuseks on see, et Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse väljamaksmise tingimustes ja korras §9(1) võimaldatud ettemaksusüsteem pole veel rakendunud, näiteks linnaliste piirkondade meetme projektide osas on see muudatus küll kooskõlastusringil,

Küsitluse vastused	
	kuid teiste meetmete puhul ei ole teada mingit perspektiivi.
KOV 158	Väikeste omavalitsuste eksisteerimine muudetakse peaagu, et võimatuks tänu riigi poolt läbiviidud kärbetega.
KOV 159	Riigi keskvõimu poolt oli üksikisiku tulumaksu protsendipunkti vähendamisega tegemist tegelikult kahekordse löikega, vähenes lisaks ka ju tegelik laekumine (lisaks %-punktile). Tulude vähenemine põhjustab raskusi EL projektidele omafinantseerimise tagamise.
KOV 160	KOV- i, kui kodanikele kõige lähemal oleva rahastamise vähendamine sellises mahus on ülekohtune ja mõtlematu. Muidugi ei ole ka üheski teises arenenud riigis KOV roll nii alahinnatud, kui meil. Seda näitas ka mõnede riikide otsus suurendada kriisi ajal KOV rahastamist. Kindlasti ei tõstnud valitsuse mainet KOV silmis ka otsus täielikult laenupiirangust. Järelikult puudub usaldus KOV suhtes. Kõige raskem oli tänavu olukord kohalike teede rahastamises (rahast piisab napilt hädavajalikuks hoolduseks). Ja lõpetuseks - loodetavasti ei räägi keegi enam KOVide haldussuutmatusest, vaid sellest, et riik ei suuda sellist arvu omavalitsusi endale lubada.
KOV 161	Meil ei ole veel praeguseks jäänud ükski rahaline kohustus täitmata. Põhitulude vähenemine eelmise aastaga võrreldes on kolm miljonit krooni. Väikesele vallale on seda palju. Oleme eelarved kriitilise pilguga üle vaadanud ning püüame väga kokkuhoidlikult elada. Kuid 2010.a. tuleb väga raske, sest siis ei ole meil kasutada ka vaba jääki, mis meid selle aastal on väga palju aidanud.
KOV 162	Tõsiseid raskusi on tekitanud riigipoolsete toetuste vähenemine (teede korrashoiurahad, hariduskulude katmise rahad, üksikisiku tulumaksust omavalitsusele eraldatava protsendi vähendamine). Tasandusfondi kaudu jääb saamata looduskaitsealadelt saadav maamaksu kompensatsioon, kuna tasandusfond on praktiliselt olematu.
KOV 163	On euronahade kasutamise aeg. Tulude vähendamine on loonud olukorra, kus ei jätku enam omavahendeid europrojektide kaasfinantseerimiseks. Ei pea mõistlikuks teha investeringuid ainult laenuvahetusega. Kohest investeringut vajavad eelkõige veeprojektid (vesi, kanal, biopuhastid). Riiklike vahendite kadumine teede korrashoiule annab tugeva tagasilöögi. Maal on enamasti kruusateed. Ka seni kehtinud raha jagamise meetodika andis eelise nendele omavalitsustele, kelle omandis oli rohkem mustakattega teid. Samas investeringuid sinna tehakse iga 4 aasta järel. Kruusateed vajavad pidevat hooldamist. Infrastruktuuri halvenev olukord pärsib omakorda ka ettevõtluse arengut maapiirkondades.
KOV 164	Leian, et üldiste järelduste teostamiseks on Teie küsimuste püstitus vale. Rahalise kohustuse täitmine on juba mingi tegevuse tagajärg. KOV on seatud väga raskesse olukorda, sest sellise tulubaasiga ei ole võimalik täita kõiki KOV-le pandud ülesandeid. Ei saa ju nii vastustundetult planeerida ja tegevusi teostada (kohustusi võtta), et raskustesse juba jääme, pigem jäävadki KOV-le pandud ülesanded täitmata. Mujal riikides (nt Soome) sellises olukorras toetab riik KOV-i, sest nii tugev kui on meie iga KOV on ka riik. Üksikisiku tulumaks peaks kõik laekuma KOV-le ja siit toimub eraldus riigile. Majanduslanguse perioodil, kui hinnad langevad takistada investeringute teostamist?
KOV 165	Tulubaasi vähenemine 2009.a. pärsib haridusasutustes remonditööde teostamist. Pole võimalik teostada vajalikke teede ja tänavate remonditöid. Lasteaedade õpetajate personalikulude ja arendustegevuseks mõeldud osaline toetus külmutati ning vald peab nendele kuludele leidma katteallikad. Probleemseks muutub edaspidi erinevate projektide kaasfinantseerimine.
KOV 166	1. Käibemaksu tõus, kuna see toimus eelarveaasta jooksul, tuleb hüvitada riigieelarveliste vahenditega. 2. Investeeringutoetuste vähenemine haridusasutustele ja teedele, seab ohtu nende jätkusuutlikkuse, arendamise ja igapäevase korrashoiu. 3. Palkade tõstmine lasteaiatöötajatele 2008 pidi korvatama ka 2019 ja 2010 aastatel, mida kahjuks ei tehtud. 4. Kooliõpetajate palkade algne tõstmine ja siis vähendamine lõpuks ei ole kuidagi õpitulemusi edasiviiv. 5. Lisaks peaks ka eurotoetuste kallinemise käibemaksu tõusu tõttu valdadele hüvitama !
KOV 167	Projektitaotlusi on riskantne esitada, teadmata tulubaasi kujundamist. Hakkama saame üksikisiku- ja maamaksu maksutulu planeerimisega, aga riigipoolsed kärped, tulubaasi mõjutavate maksude (käibemaks, töötuskindlustuse maks jne) tehakse nii rutakalt ja väikese etteteatamise ajaga, et finantseerimisplaan raske garanteerida.
KOV 168	a2009 aasta eelarve ei võimalda kindlustada 2010 aastal avanevate võimaluste kasutamist projektides osalemiseks, teha ettevalmistusi ja kavandada omaosalust projektides osalemiseks. Kui 1 01.2010 seisuga jäävad võlad hankijatele 2009 aasta eest siis 2010 aasta eelarve saab olema veel pingelisem. Võib tulla päevakorda linnaasutuste sulgemine või nende töö ümberkorraldamine.
KOV 169	Õpetajate palgaga seoses tekib kindlasti raskusi.
KOV 170	Riik ei kohtle võrdset riigi hallatavaid asutusi ja kohalike omavalitsusi ning nende hallatavaid asutusi. Kohalike omavalitsuste tulubaas on viidud miinimumini. Riik kontrollib üksikisiku tulumaksu laekumist ja jagab oma äranägemise järgi laiali. Tegelikult ei kata tulud kulusid, mis on riigi poolt seadustega omavalitsustele pandud.
KOV 171	2009.a. toimunud üksikisiku tulumaksu protsendi alandamine oli KOV-idele nn. "lõök allapoole vööd"- kuna majanduse jahtudes nähti ette tulumaksu langemine (meil -15%) ning toetuste saajate arvu suurenemine, kuid seda ei arvatud et vähendatakse %. Samas võeti ära maksuintresside laekumine KOV-i eelarvesse. valda hakkab 2010.a. mõjutama ka 2009.a. vastuvõetud Keskkonnatasude seaduse muudatus kuna maavarade

Küsitluse vastused	
	kaevandamine on languses (II kvartalis X kaevanduses põlevkivi ei kaevandatud). Teedeinvesteeringute raha vähenes 2,6 miljonilt 0,67 miljonini. Jätkuv tulubaasi langus või madalseis seab ohtu KOV-ide poolt osutatavate avalike teenuste mahu ja kvaliteedi.
KOV 172	Kindlasti on kahaneb tulude vähenemise tagajärjel suuremate arendusprojektide (uute lasteaiakohtade väljaehitamine, uue raamatukogu rajamine, puhkeala väljaehitamine jne) realiseerimine
KOV 173	VABARIIGI VALITSUS, ET RASKEL AJAL VÄHENDAS OV TULUSID OLEKS PIDANUD TULUSID HOOPIS SUURENDAMA, SEST MURED JA PROBLEEMID JÄÄVAD OV LAHENDADA. NII KÄITUS NAABERRIIGI SOOME.
KOV 174	2009. aasta lisaelarvega tehtud tulumaksumäära ja tasandusfondi kärped omavalitsustele polnud proportsionaalsed ega kooskõlas õigusriigi (õigustatud ootuste) põhimõtetega.
KOV 175	Oleme laenulepingut pikendanud; vallakassast palka saavate spetsialistide, töötajate palku vähendanud; maksimaalselt kokku hoidu nõudnud kõigilt allasutustelt - riigieelarve toetuse vähenedes oleme käpuli.
KOV 176	Must masendus tuleb peale, kui tuleb mõelda teede korrashoiule. Hetkel jätkub raha ainult korralisteks hooldustöödeks.
KOV 177	Ainus väljapääs on, et nii meie ise (s.t. KOV) kui ka riigi keskvalitsus teeme jõupingutusi ettevõtluse arendamiseks ning uue ettevõtluse maapiirkondadesse meelitamiseks; samuti eurotoetuste operatiivse ja kiire ning tulemusliku realiseerimine.

Allikas: Riigikontroll